

Zakonodajna odbora Ljudske skupščine sta začela obravnavati predlog zakona o splošni državni kontroli

Beograd, 14. marca. (Tanjug.) Včeraj popoldne je bila skupna seja zakonodajnih odborov Zveznega sveta in Sveta narodov Ljudske skupščine pod predsedstvom predsednika zakonodajnega odbora Zveznega sveta Moša Pijade. Seji je prisostvoval podpredsednik Zvezne vlade in predsednik državne kontrolne komisije Edvard Kardelj, ki je podal obrazložitev glede predloga zakona o splošni državni kontroli, v kateri je rekel:

»Tovaršili K obrazložiti, ki je bila natisnjena poleg tega zakonskega predloga, prav za prav nimam ničesar bistvenega dodati. Mislim, da je zakon o splošni državni kontroli po mojem bistvu zelo važen zakon za nas, za nadaljnjo izgradnjo naše ljudske oblasti in da je v neki meri nov element v njej. Tak zakon po mojem mnenju zahteva tudi splošna načela pri izgradnji naše ljudske oblasti in bistvo naše nove demokracije, zahtevajo ga sedanje razmere, ki so še čisto neurejene in prehodne, v katerih je kontrola potrebna mnogo bolj, kot je potrebna v normalnih časih.

Tako je torej sama kontrola, v smislu, kot je predlagana v tem zakonu, po splošnem bistvu nujno potreben načelen element pri izgradnji naše oblasti, na drugi strani pa je ta zakon po svoji obliki, obsegu in pristojnosti, ki jih daje n. pr. kontrolni komisiji, prilagojen sedanji razmeram in se bo zaradi tega sčasoma izpreminjal in dalje razvijal.

V ustroju državne oblasti stare Jugoslavije ni bilo kontrole take vrste. Vlada je protiljudske sile stare Jugoslavije sploh niso čutile potrebe po taki kontroli zaradi tega, ker je bil celoten ustroj državne organizacije tak, da neka taka kontrola ni bila niti mogoča, niti ni bila v interesu onih, ki so vodili državo. Vlada je imela v stari Jugoslaviji so stalno dušile vpliv ljudskih množic na oblast. Toda prave kontrole ni brez sodelovanja ljudskih množic, ker preko kontrole prihaja do izraza vpliv množic na samo državno upravo. Vlada je imela v stari Jugoslaviji so oddajale upravno oblast od zakonodajne oblasti. Stare vlada je imela so stalno stremela po tem, da bi bila upravna oblast čim samostojnejša, ker je samo taka upravna oblast lahko služila njihovim protiljudskimi interesom v celoti, ker je delala polnoma neodvisno od ljudstva in od zakonodajne oblasti ter je bila v celoti dirigirana in vodena samo iz centra. Tako je upravna oblast lahko delala nekaj povsem drugega, kot je želela zakonodajna oblast, celo če vzamemo najboljši primer demokracije, a da pri tem ne govorimo o šestojanuarskem sistemu. Povsem jasno je, da bi morala biti kakna resna kontrola v tem ustroju neprijetna vladajočim razredom, in zaradi tega je dejansko tudi ni bilo. To, kar se je dejansko v Jugoslaviji imenovalo državna kontrola, je bila samo kontrola s formalne strani, to je bila samo računsko kontrola, kontrola, ki je lahko ugotavljala samo formalno skladnost z zakoni in predpisi, ki pa ni vodila računa o tem, ali je in v koliko je kak akt državne uprave v skladu z interesi ljudstva, z interesi demokracije, s socialnimi interesi širokih ljudskih množic. In prav zaradi tega mislim, da se lahko reče, da je naša državna kontrola nov element v izgradnji naše državne oblasti.

V novi Jugoslaviji smo že od vsega začetka vedno poudarjali, da je ljudska oblast enotna, to pa pomeni, da sta tako zakonodajna kot izvršna oblast enotni v svojih stremeljih, v svojih težnjah in pri svojem delu. To pomeni, da se državna uprava ne more izogniti kontroli predstavniških organov ljudske oblasti in to niti v vrhovih zgoraj, niti spodaj. Naloga naše ljudske oblasti so naši ljudski odbori, pričeni od krajevnih do okrajnih in okrajnih, republiške skupščine in Ljudska skupščina FLRJ. Ljudstvo kot celota je nosilec suverenosti in ta suverenost se ne opira samo na vrhovni organ ljudske oblasti — Ljudsko skupščino FLRJ, ampak se opira tudi na najnižje ljudske odbore. Povsem prirodno je, da mora biti državna uprava v tem smislu odgovorna tako navzgor po liniji samega aparata državne uprave, da pa mora biti istočasno odgovorna tudi predstavniškemu ljudskemu telesu, na ozemlju katerega obstoja organ državne uprave. Prav tako je prirodna stvar, da je bila pri izgradnji oblasti v novi Jugoslaviji stalno izražena težnja, da ti predstavniški organi ljudstva izvršujejo stalno neposredno kontrolo nad državno upravo, da ta državna uprava ne bi nikoli prenehala biti orodje te zakonodajne oblasti, da ta državna uprava ne bi mogla nikoli postati nek samostojen organ ali orodje v rokah kakke tretje sile.

Iz teh razlogov zavzema kontrola pri nas izredno važno mesto. Skrbeti mora za to, da se ne cepi enotnost naše ljudske oblasti, voditi mora računa o tem, da se ne bi mogla pri nas ponoviti dvojna, trojna ali večkratna politika v aparatu državne uprave, tako kot je bilo to prej v stari Jugoslaviji. V stari Jugoslaviji se je izvajala ena sama formalna politika, za ljudstvo na videz ena sama politika, v kateri so se sprejemala odločitve, ki naj bi ljudstvu zavezale oči, medtem ko so na drugi strani dejansko vladale preko organov državne uprave protiljudske sile, ki so stale izza parlamenta, izza zunanjega pročelja ter imele dejansko vsa oblast v deželi ter delale tako, kot je bilo v njihovih razrednih interesih.

Naša kontrola mora dalje skrbeti, da izgradnja naše ljudske oblasti ne bo zavisela od subjektivnega pojmovanja posameznih uradnikov ali posameznih organov. Ako je naša ljudska oblast enotna, potem je povsem naravno, da mora biti celotni državni aparat v naši deželi od zgoraj do dolj izraz te volje, volje večine v našem ljudstvu.

Končno je povsem razumljivo, da mora naša kontrola voditi računa o tem,

da v največji meri zavaruje materialne in politične interese države, kar pomeni, da se v največji meri briga za to, kako se gospodari z državno imovino, kako naše ljudske oblasti izkoriščajo državno imovino v korist napredka državnega gospodarstva in blagostanja širokih ljudskih množic.

Del vseh teh nalog že opravljajo obstoječi organi v sistemu naše državne izgradnje. Del takih nalog n. pr. neposredno izvršujejo ljudski odbori oziroma republiške in Zvezna Ljudska skupščina, del te vrste kontrole izvršuje javni tožilec, del te kontrole vršijo sodišča in kontrolni aparat, ki obstoja znotraj posameznih organov naše državne uprave. Toda vse to je premalo. Premalo z ene strani zaradi tega, ker te organe nismo do konca izgradili. Na drugi strani obstoja celoten velik sektor državnega življenja, ki ga nobeden izmed teh organov kontrole ne more doseči in ga ne more podvreči stalnemu nadzorstvu. Vsakdo se bo strinjal s tem, da v sedanjih razmerah samo upravna, policijska in računsko kontrola ne zadostujejo. Potrebno je mnogo intenzivnejše kontrolirati delo naše uprave, potrebno je okrepiti napore v tem smislu, da bi naš državni aparat zares storil največji napor pri varovanju interesov države in ljudstva, da bi se vsako sredstvo, ki ga imamo danes na razpolago, najbolje in najučinkoviteje uporabilo, da bi se štedilo v najvišji meri, da bi bila najbolje izkoriščena delovna sila, da bi se zmanjšali neproduktivni stroški, da bi se iz našega aparata izločili vsi škodljivi pojavi, ki nas zavirajo, da ne moremo napredovati s hitrim korakom. To je večkrat poudarjeno, kjer ni mogoče govoriti o nezakonitih postopkih, kjer morda ni mogoče reči, da niso v skladu z zakoni in predpisi, kjer pa vendar ni storjeno vse tako, kot bi moralo biti storjeno v korist ljudstva in države, in to zaradi malomarnosti ali neznanja itd.

Zato mislim, da je treba našo državno kontrolo voditi v dveh smereh. Na eni strani se mora ocenjevati razmerje državne uprave nasproti širokim ljudskimi množicam, nasproti državljanom naše države, na drugi strani je pa treba kontrolirati državno upravo glede njenega izpolnjevanja zakonov Ljudske skupščine in predpisov zvezne ter republiških vlad. V zvezi s tem je zlasti potrebno kontrolirati gospodarjenje z državno imovino, kontrolirati splošno gospodarsko evidenco, s katero se bavijo naše gospodarske organizacije itd. Vsi vemo, da je v odnosu državne uprave nasproti ljudskimi množicami s mnogo napak in pomanjkljivosti. Birokracija in zelo pogostokrat brezbržnost nasproti državljanom, zavlačevanje, grobost in formalizem — to so pojavi, ki končno ne škodujejo samo državljanom, temveč tudi celotni državi. Protij takim stvarim se mora danes boriti naša državna kontrola. Prav tako vsi vemo za izredne mnoge pomanjkljivosti, opustitev napak ter škodljivost in celo sabotaž, ki se kažejo zlasti v gospodarskem aparatu. Opraviti imamo s celotno vrsto pojavov, od odkrito sovražnih pa do pojavov, ki izvirajo iz malomarnosti ali pomanjkanja čuta odgovornosti. Vse to so okviri, v katerih mora delovati naša državna kontrola. Da opozarja na vse napake in da predlaga ukrepe za njihovo odstranitev, da pomaga našemu državnemu aparatu tam, kjer mu je treba pomagati, toda da tudi ostreje udari tam, kjer je potrebno. V normalnem času bi morda kak manj zapleten aparat lahko opravljal te posle. Tudi bi bile za normalen čas te pristojnosti, kakršne daje naš kontrolni službi ta zakonski predlog, preobzire. Po mojem mnenju bo morda v enem ali dveh letih potrebne te pristojnosti omejiti in jih privedi v neke določene okvire, toda sedaj, v času izrednih razmer, so potrebni v neki meri izjemni ukrepi.

Zlasti bi opozoril na sledeča dejstva glede tega. Predvsem smo na začetku izgradnje naše ljudske oblasti. Res, da mammo našo ustavo in da so jasne linije izgradnje naše ljudske oblasti, toda prav tako jasno je, da so to samo temelji in da moramo glede tega izvršiti izredno veliko delo. Pri tej izgradnji imamo sicer res gotovo teoretične postavke in izkušnje. Toda točno je tudi to, da se od naših lastnih izkušenj v največji meri pričakujemo, da si iz njih pridobimo novih in novih oblik. Jasno je, da naš aparat državne uprave še nima preizkušene oblike, ki bi jo lahko naši uradniki avtomatično uporabljali. Treba je stalno spravljati v sklad, stalno opozarjati, da bi se ta aparat stalno vračal na ono linijo, po kakršni stremijo vodilni organi naše državne oblasti.

Konkretno se danes skoraj neprestano, popolnoma nezavedno in podzavestno delajo napake celo v naših zveznih ministrstvih, a še bolj v nižjih organih, tako proti načelom federacije, proti demokraciji, proti načelom ljudskih oblasti itd. Tu so potrebni organi, ki bodo opozarjali naš državni aparat na take napake, ki bodo privajali ta aparat v sklad s splošnimi načeli naše državne politike. Na drugi strani nam je v teku teh let uspelo naš državni aparat sorazmerno urediti, in rečemo lahko, da je v glavnem aparat državne uprave, ako vzamemo z moralne strani, v dobrih rokah. Toda to ni dovolj. Vendar je v tem aparatu ostal dober del uradništva s stariimi navadami, ki se zadržki naj bolj pošteno, ki se pa še ni zrodil s tem novim, kar je nastalo v Jugoslaviji. Tudi takih pojavov imamo, da so v teku vojne, ko kontrola ni bila vedno mogoča, prišli v aparat ljudje, ki ne odgovarjajo poslu, bodisi zaradi svoje nesposobnosti, bodisi zaradi svojih moralnih kvalitet. Iz teh razlogov je jasno, da se v takem aparatu laže skrjujejo sovražniki, da se laže skrjujejo korupcionisti itd. Vsi vemo, da v našem aparatu so taki pojavi, a prav tako vsi vemo, da se proti takim

ŠOLE SO LAST LJUDSTVA

Spomenica članov roditeljskega sveta zavezniški vojaški upravi

Trst, 14. marca 1946.

Včeraj so člani roditeljskega sveta izročili v imenu staršev slovenskih dijakov zavezniški vojaški upravi, oddelku za šolstvo, v Trstu, sledečo spomenico:

ZAVEZNIŠKI VOJAŠKI UPRAVI, ODDELEK ZA ŠOLSTVO

TRST

Starši slovenskih dijakov, ki obiskujejo slovenske srednje šole v Trstu, moramo z obžalovanjem smatrati ukinitve slovenskih srednjih šol kot antidemokracijo in zato protizakonito represalijo proti izražanju ljudske volje, zlasti še, ker so zaprte izključno slovenske šole.

Slovenske srednje šole na tem ozemlju smatramo kot last slovenskega ljudstva, ki se je zanje borilo proti okupatorju z orožjem v rokah in jih je samo osnovalo, ter jih smatra kot najvišjo pridobitev svoje borbe. Zavezniška vojaška uprava jih začasno ne upravlja kot poverjena okupacijska oblast, zato ni upravičena, da jih ukinja s kakršnimikoli pretvezami.

Slovenski starši izjavljamo svojo solidarnost z nameni splošne stavke, ki jo je ljudstvo spontano začelo kot protest proti zločinskemu postopanju civilne policije proti našemu ljudstvu. Iz tega vzroka so stopili v stavko naši profesorji, iz istega vzroka so stavkali dijaki, od katerih so mnogi že kot borci proti okupatorjem trpeli ponižanje in preganjanje.

Dejstvo, da je Zavezniška vojaška uprava zaprla slovenske srednje šole, nam dokazuje, da se skuša slovensko šolsko vprašanje politično izrabljati, posebno še, ko vidimo, da zadeva zapora samo slovenske šole. Taki politični ukrepi le povečujejo razburjenje našega ljudstva v času, ko se odloča njegova usoda.

Ker je stavka prekinjena, bomo svoje otroke zopet redno pošiljali v šole, zahtevamo pa, da se ukrep o zatvoritvi slovenskih srednjih šol, ki je protiljudski in zato protizakonit in krivičen, takoj prekliče.

Trst, 13. marca 1946.

Člani roditeljskega sveta

v imenu staršev slovenskih dijakov

Izjava Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora za Slovensko Primorje glede ukinitve slovenskih šol v Trstu

Trst, 14. marca 1946. Dopisnik Tanjug poroča:

V zvezi z ukinitvijo slovenskih šol v Trstu je Pokrajinski narodno osvobodilni odbor za Slovensko Primorje in Trst dal naslednjo izjavo:

Glede na odlok prosvetnega oddelka zavezniške vojaške uprave, ki proglašuje, da se vse slovenske osnovne in srednje šole v Trstu zapro za motivacijo, da te ne služijo svojemu namenu, ker učenci zaradi protestiranja nad zločinom v Slednju zadnja dva dneva niso obiskovali pouka, poudarjamo:

Motivacija, s katero so bile zaprte šole, nikakor ni utemeljena, ker pri izostanku učencev od pouka ni šlo za politično manifestacijo v navadnem smislu besede, še manj za propagandno sredstvo ali politični pritisk, temveč zgolj za spontan izraz sočutja vsega ljudstva do žrtve in za ogorčenje nad zločinom. Ne vemo, zakaj bi bilo prav mladini zabranjeno izražanje tistih čustev, ki so te dni navdajala ves narod, ko imamo vendar v rokah nepopisne dokaze, da je civilna policija streljala v šole in pretepala otroke.

Spričo tega, da se je pri nas že izvršil en poskus, da se zapro šole, se ne moremo ubraniti v tisa, da so v ozadju na delu sile, ki jim je dobrodošel vsak

neutemeljen povod, da bi bile ukinjene slovenske šole v Trstu. Poudarjamo, da šole niso le zabava učencem in njihovim staršem, temveč so kulturna last in potreba vsega naroda, ki tega ne sprejema kot miloščino, ampak kot eno osnovnih demokratičnih pravic. Ne more biti vzroka, da bi mu kdo kratil to pravico. Če se mu to zgodi, je groba žalitev naroda, ki je toliko žrtvoval za svobodo in demokracijo.

Dejstvo, da zavezniška vojaška uprava glede ponovne otvoritve šol postavlja pogoje, po katerih naj učenci in starši dajo obvezno izjavo, je za slovensko ljudstvo skrajno poniževalno in nas spominja na sistem kolonizacije, ki ni v navadi pri nas v Evropi.

Kljub vsemu temu nočemo verjeti, da ima zavezniška vojaška uprava namen vzeti našemu narodu šolstvo in s tem kršiti demokratična načela že v svojih osnovah. Zato pričakujemo, da bo z uvidevnostjo tržaškemu slovenskemu ljudstvu vrnjeno v boju proti fašizmu priborjeno šolstvo, s čimer bo ugodeno temeljnemu narodnemu načelu, da ima vsak narod pravico do lastnega šolstva, ki naj ga organizira po svoji volji in preudarku. Dovolj smo zreli, da ne maramo več nobenega skrbništva.

***

Svečan sprejem medzavezniške komisije na Doberdolu in v Opatjem selu

Trst, 14. marca. Danes dopoldne je ljudstvo po vseh vaseh med Trstom in Tržičem pričakovalo prihod medzavezniške komisije, za katero je bilo javljeno, da bo prispele 14. t. m. v Tržič in se nastanila v tamkajšnjem občinskem poslopu. Na glavnem trgu v Tržiču se je zbralo okoli 10.000 ljudi, ki so z godbo, transparenami, slikami maršala Tita in številnimi jugoslovanskimi in garibaldinskimi zastavami ves dan vkljub slabemu vremenu pričakovali prihod komisije. Ob cesti, ki vodi iz Trsta v Tržič, so se pod slavaloki prav tako z jugoslovanskimi zastavami in transparenti zbirali ljudje. Vendar pa komisija ni prišla v Tržič, temveč je iz Devina krenila na Doberdob. Tamkajšnje prebivalstvo je komisijo sprejelo z navdušenimi ovacijami in manifestacijami. Posamezni člani komisije so se razgovarjali z vaščani o etnični in gospodarski strukturi teh krajev. Proti pol šestih uri zvečer je komisija odpotovala čez Dol na Opatjeselo, kjer jo je prav tako pričakovala velika množica ljudi z jugoslovanskimi zastavami in transparenti. Komisiji so bili predloženi podrobni podatki o narodnostnem značaju vasi in vse posebitno, o sodelovanju prebivalstva Opatjegasela v narodno osvobodilni borbi in o težnjah prebivalstva za priključitev k FLRJ.

Medtem, ko se je komisija razgovarjala s posameznimi vaščani, se je na trgu pred cerkvijo zbralo veliko število ljudi, ki so prepevali partizanske pesmi in vzklicali komisiji.

Okrog osme ure zvečer je komisija zapustila Opatjeselo in se preko Jamelj, Palčij in Stivana napotila nazaj proti Devinu. Med potjo so jo pozdravljale in zastavljale številne množice ljudi iz teh in sosednjih vasi. Ljudje so se zbirali pod slavaloki ob cesti in pozdravljali komisijo.

Medzavezniška komisija je sprejela delegacijo Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora za Slovensko Primorje in Trst

Trst, 14. marca. Dne 12. marca je medzavezniška komisija, ki sedaj v Trstu proučuje vprašanje italijansko-jugoslovanske meje, kot prvo v dopoldanskih urah sprejela tričlansko delegacijo Pokrajinskega narodno-osvobodilnega odbora za Slovensko Primorje in Trst. Popoldne pa je sprejela tričlansko delegacijo slovensko-italijanske antifašistične unije (SIAU). Z obema je imela daljši razgovor.

Medzavezniška komisija je sprejela delegacijo Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora za Slovensko Primorje in Trst

Trst, 14. marca. Dne 12. marca je medzavezniška komisija, ki sedaj v Trstu proučuje vprašanje italijansko-jugoslovanske meje, kot prvo v dopoldanskih urah sprejela tričlansko delegacijo Pokrajinskega narodno-osvobodilnega odbora za Slovensko Primorje in Trst. Popoldne pa je sprejela tričlansko delegacijo slovensko-italijanske antifašistične unije (SIAU). Z obema je imela daljši razgovor.

pojavom premalo odločno nastopa, mogoče ostro, toda premalo učinkovito, da gremo premalo v globino. To je naloga te državne kontrole. In zato mislim, da so z ozirom na take razmere, na tako prehodno dobo, te pristojnosti, ki so dane državnim kontrolnim komisijam, upravičene in da državna kontrolna komisija ne bi mogla biti to, kar mora v današnjem času biti, ako ne bi imela takih pristojnosti.

Iz vsega, kar sem rekel, je popolnoma jasno, da naloga naše državne kontrole ni policijska. Ni to naloga onega, ki odkriva zločine, prestopke, nezakonitosti itd. V kolikor bo državna komisija kdaj naletela na take stvari — in brez dvoma bo naletela, potem bo in stvari prijavljala javnemu tožilecu. Naloga državne kontrolne komisije obstoja v prvi vrsti v pomoči našemu državnemu aparatu, pomoči na ta način, da bo opozarjala naše višje organe državne uprave na slabosti in na pomanjkljivosti v delu nižjih organov, na ta način, da bo razkrinkavala razne zastarele ali napačne oblike dela, da bo odkrivala, če se kje v posameznih podjetjih slabo gospodari, če se na železnikih uporablja sistem, ki ni več učinkovit in v skladu z moderno tehniko itd. Po teh linijah bo kontrolna komisija istočasno organ, na katerega se

Imenovanje pomočnikov ministra za zunanje zadeve FLRJ

Beograd, 14. marca. Tanjug. Za pomočnike ministra za notranje zadeve FLRJ so bili imenovani: polkovnik Svetoslav Stefanovič, polkovnik Veljko Mičunovič in dosedajni pomočnik ministra za notranje zadeve Hrvatske Petar Ivčević. (Iz kabineta ministrstva za notranje zadeve.)

Obvestilo Prezidija Ljudske skupščine FLRJ

Beograd, 14. marca. (Tanjug.) Državljeni se opozarjajo, da morajo biti vse prošnje, vloge in drugi pisni dopisi, ki se pošiljajo Ljudski skupščini FLRJ, kolekovani v smislu predpisov zakona o taksah. Od plačila pristojbine so izvzeti samo predmeti naštetih v čl. 5. in 6. zakona o taksah, kakor tudi prošnje za pomilostitev oseb, ki so obsojene na smrt, ki so od obsojenega osebnost dane na zapisnik pri pristojnem sodišču.

Vloge ki bi jih sprejela Ljudska skupščina FLRJ nekolokovane ali nezadostno kolekovane, bodo vrnjene vlagatelju zaradi doplačila pristojbine v smislu predpisa čl. 9. zakona o taksah. (Iz Prezidija Ljudske skupščine FLRJ.)

Službeni list FLRJ št. 21 z dne 21. marca 1946 prinaša pravilnik o izvršitvi zakona o zaščiti jugoslovanskega imetja v inozemstvu

Beograd 14. marca. (Tanjug.) Službeni list FLRJ v št. 21 z dne 12. marca 1946. leta prinaša pravilnik o izvršitvi zakona o zaščiti jugoslovanskega imetja, imovinskih pravic in interesov v inozemstvu, ki ga je predpisal zvezni minister za finance, tolmačenje o izplačilu rodbinske doklade za nesposobne otroke upokojencem, pojasnilo zveznega ministra za finance o zakonitih ustavitvah v zvezi s tečajem novodoločenih pokojnin, spremembo pravilnika za izvršitev uredbe o določanju pravic na pokojnino ter odlikovanja in dekreti.

Civilna policija v Trstu — zaščitnica fašističnih in kolaboracionističnih elementov

Trst, 14. marca. Dopisnik Tanjuga poroča: Postopanje civilne policije v Trstu in vsej coni A vedno jasneje priča, da je zaščitnica fašistične in kolaboracionistične manjšine, ki si želi priključitev Trsta k Italiji, kjer bi lahko nadaljevali s svojim protiljudskim delom. Spričo odločne volje in nastopa antifašističnih tržaških množic se čutijo ti elementi tako slabotne, da se niso upali razobesiti na svojih hišah niti svojih zastav. Danes je priredila skupina sovinstičnih italijanskih študentov, katerih se poslužuje italijanska reakcija, demonstracije proti Jugoslaviji. Mimosidni so demonstrante takoj izžvižgali in pričeli demonstrirati za Jugoslavijo. Kmalu pa je pridvela na kamionih civilna policija in navalila na antifašiste.

»Izročiti Trst Italiji bi pomenilo nasprotovati življenjskim interesom Jugoslavije in načelu pravičnosti«

Varišava, 14. marca. Dopisnik Tanjuga poroča:

»Dzenik Ludović, organ kmečke stranke, prinaša pod naslovom »Kdaj se bo vrnil Slovanom južni opornik slovanstva« članek novinarja Mirskega V njem pravi: »Italiji Trst ni bil nikdar potreben in ji to ni niti sedaj. Italijani so samo iz imperialističnih namenov postali gospodarji Trsta. Reka, Trst in Pulj predstavljajo neko vrsto pesti, ki ogroža varnost balkanskega polotoka. Druga svetovna vojna nam je pokazala, da je to prav za prav mostičke, ki ogroža varnost Jugoslavije in ostalih balkanskih narodov.«

Mirski v svojem članku pravi, »da se v Trstu italijanski imperialisti družijo z jugoslovansko fašistično emigracijo, ki skuša rešiti vprašanje Trsta proti koristim narodov Jugoslavije. Trst je na ta način postal center reakcije in fašizma. Reakcija hoče obdržati Trst kot vrata, skozi katera bi ponovno mogla stopiti na Balkan.«

Na koncu članka podčrtava Mirski, da poljska javnost ne more ostati ravnodušna glede vprašanja Trsta. Pustiti, da ostane Trst v rokah Italije, bi pomenilo nasprotovati življenjskim interesom Jugoslavije in načelom pravičnosti.

z zadostno odločnostjo in ne bi mogla dovoljno vztrajati na odstranitvi teh napak.

Glede organizacijskega sistema je kontrolna služba zgrajena na zvezno republikanskem načelu. Republikanska kontrolna komisija dela istočasno kontrolo tako za zvezno vlado kot za republikansko. Istočasno je odgovorna tako zvezni kontrolni komisiji kot republiški vladi.

To je v glavnem ono, kar sem hotel dodati k obrazložitvi tega zakonskega predloga. Mislim, da je taka kontrolna služba pri nas nujna in potrebna, da je važen sestavni del v sistemu naše ljudske oblasti in da bo v veliki meri pripomogla zvezni vladi in republiškim vladam po vsej naši državi pri izgradnji našega upravnega aparata in pri njegovem utrjevanju ter da bo pomembna za nadaljnji razvoj naše državne uprave.

Zato ponavljam predlog, da zakonodajna odbora sprejmeta predloženi zakon o splošni državni kontroli. (Splošno odobranje.)

Po ekspoziciji podpredsednika vlade Edvarda Kardelja sta zakonodajna odbora Ljudske skupščine nadaljevala z obravnavanjem predloga zakona o splošni državni kontroli na ločenih sejah.

Dve leti II. divizije KNOJ-a

Pred dvema letoma se je iz samostojnih grup VOS-a (Varnostno-obveščevalne službe) osnovala divizija VDV, (Vojska državne varnosti), ki se je kasneje preimenovala v divizijo Narodne obrambe.

Kakor so bile naloge prvih VOS-ovskih skupin povsem drugačnega značaja

vali v odlične boje, ki so poznali do potankosti taktiko in metode sovražnika, ki so znali svoje delo prilagoditi terenu in zadajati sovražniku udarce na mestih, kjer jih je ta najmanj pričakoval in kjer je bil udar najbolj presenetljiv.

Kakšno je bilo delo in kakšni so bili

podvigih, vzljubila ga zaradi brezprimernega junaštva in ljubezni do svojega ljudstva. Kamorkoli prideš: v vaseh ob Soči, v Vipavski dolini, v sončnih Brdih — povsod se danes ljudstvo govori o Zmagu.

Po razpadu Italije so se pričele grupe koncentrirati in formirati v čete in bataljone. so pomenili izredno učinkovito udarno silo, ki je spretno tolkla po najbolj občutljivih sovražnikovih mestih.

Z organiziranjem čet in bataljonov so bile te enote postavljene pred večje naloge. Njih udarna sila se je povečala, njih gibljivost pa se je nekoliko zmanjšala. Te enote so bile bolj vezane na položaje, ki so jih po potrebi menjali.

Koncem 1943. in pričetkom 1944. leta se je vse bolj občutila potreba reorganizacije VOS-a.

Nedičevsko-mihajlovičevske tolpe so doživele hude poraze v Srbiji, pa so se pričele umikati proti severnim predelom Jugoslavije, da bi navezale stike s slovenskimi izdajalci in si tako podaljšale življenje. Izkazalo se je, da ob razstresenosti VOS-ovskih grup ni bilo mogoče enotno voditi vseh teh enot; potrebno je bilo vnesti med stare prekaljene boje enotno vodstvo, enoten vojaški duh in enotno organizirano disciplino. Iz teh razlogov se je VOS preobrazil v Vojsko državne varnosti, ki je prevzela dediščino VOS-a s ponosom in trdno voljo, da nadaljuje započeto delo s še večjo uspešnostjo. Divizija VDV je pozneje prišla v sestav korpusa narodne obrambe Jugoslavije kot II. divizija s tremi brigadami.

Divizijski top na položaju.

kot naloge prvih partizanskih operativnih enot, tako se je tudi naloga VDV že takoj v začetku ločila od nalog operativnih enot. Enote VOS-a so sestavljali najbolj predani in hrabri borci, ki so bili sovražniku kaj kmalu trn v peti. Pri najdrzejših akcijah, pri podvigih, kjer je bilo mogoče operirati le v majhnem številu, tam so se izkazale VOS-ovske grupe. Sabotažne akcije so bile na dnevnem redu. Enkrat je sredi mesta nenadoma zapela brzostrelka in švabski stražar je omahnil, še predno so prihiteli drugi na pomoč. Drugič se je pojavil v sovražni postojanki partizan in razorožil moštvo. Sredi okupatorjevih gnezd, kjer so se različni izdajalci in narodni odpadniki čutili najbolj varni, jih je nenadoma zadela pravična roka narodnega maščevanja. Prekaljeni v skoraj neprestanih bojih so se prvi člani VOS-ovskih grup izobliko-

uspehi posameznih grup, je najbolj razvidno iz naslednjega: samo ena VOS-ovska grupa je imela v enem mesecu 17 sabotažnih akcij, pri katerih je uničila 23 sovražnikov, zaplenila 2 lahki strojnici, 3 brzostrelke, 7 pušk in mnogo drugega materiala.

Glavna naloga VOS-a v tej dobi je bila uničevanje sovražnika, razkrinkavanje izdajalcev in petokolonašev. Po značaju svojih edinic niso iskali frontalne borbe, temveč so napadali sovražnika v drznih podvigih tam, kjer je bil ta najbolj ranljiv: napadi na kamione, vlake, sovražna oporišča. Pri sovražni golazni so vzbujali strah, na drugi strani pa so bili med ljudstvom najbolj priljubljeni. Značilen primer priljubljenosti je primorski partizan, član VOS-a Zmagu, ki ga je poznala vsa Goriška, Primorska in Furlanija. Poznala ga je po njegovih drznih

Prehod borcev preko reke.

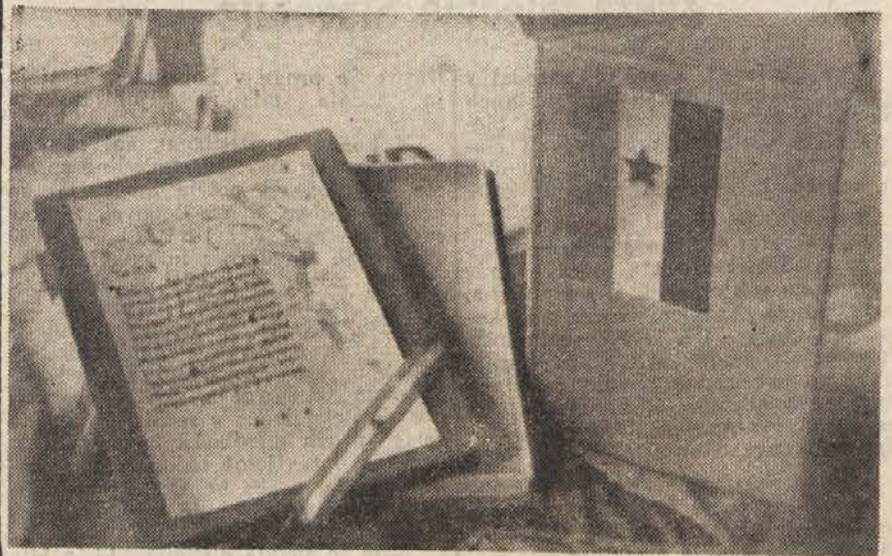
Izvidnica na položaju.

Torišče operacij I. brigade je bilo obsežno ozemlje Dolenjske, II. brigada je razmestila svoje sile po Primorskem in Gorenjskem, III. brigada pa na Štajerskem in Koroškem. Povsodi, kjer so se pokazale kraljice protinarodnega delovanja različnih izkoreninjenec, so uspešno nastopile proti vsem, ki so hoteli nastopiti proti narodno osvobodilnemu gibanju v najrazličnejših oblikah.

Spomladi 1944. leta so pričele edince na najrazličnejših krajih z akcijami na sovražne postojanke v večjem obsegu. Če je bilo prvo razdobje bolj vezano na podjetnost posameznikov, pomeni to drugo razdobje načrtno urejen nastop proti sovražniku, iskanje njegovih šibkih točk, presenetljiv udar in nato spreten pokretni manever. Nešteto manjših postojank je moralo kloniti pod udarci edinic VDV.

Slovensko ozemlje je vse bolj postajalo neposredno zaledje fronte. Nacisti so privlekli na to ozemlje nove sile in zgradili precej novih postojank, da bi tako omogočili in zavarovali umik svojim četam, ki so bile na Balkanu v obupnem položaju. Enote I. brigade so z žilavostjo rušile komunikacije in preprečevale sovražne vdore na osvobojeno ozemlje. Enote II. in III. brigade so bile skoro šest mesecev v težkih defenzivnih bojih, II. brigada je od decembra 1944. pa do aprila 1945. šla skozi več težkih ofenziv, ki pa v ničemer niso mogle omajati njene borbene sile. V teh težkih bojih so pokazali borci II. brigade junaštva brez primere. Vse primorsko ljudstvo jih je

Brigada Matije Gubca II. divizije KNOJ-a maršalu Titu

Brigada »Matije Gubca« II. divizije KNOJ-a je nedavno izdala knjigo »Tri leta borb in zmag Gubčeve brigade«. V tej zgodovinski knjigi je opisana vsa zmagoslavna pot brigade od ustanovitve 23. septembra 1942 pa do vkorakanja v osvobodeno Ljubljano 9. maja 1945.

Borci, podoficirji in oficirji so poslali posebno vezan izvod te knjige maršalu Titu. — Posvetilo v knjigi se glasi:

»Tito!

Tebi, naš veliki junak, naš veliki vzornik in voditelj, ki smo ti zaupali vsa štiri leta svoje borbe, tebi, tovariš maršal, ki nas še vedno junaško in modro vodiš, poklanjamo borci, podoficirji in oficirji Gubčeve brigade to knjizico svoje zgodovine, v kateri je na vsaki strani zapisano tvoje ime. Obljubljamo ti, da bomo z udarniškim tekmovanjem kos vsem nalogam, ki se stojijo pred nami.«

je bila borba celotnega ljudstva. Primorsko ljudstvo je takrat imelo svoj krvavi plebiscit. Vse do aprila je vodila brigada težke ofenzivne boje. Takrat je skupno z ostalimi enotami iz smeri Opčin vdrla proti Trstu in se pridružila enotam XXX. divizije in IV. armije ter z njimi očistila mesto zadnjih ostankov sovražnikove vojske.

III. brigada je prav tako že v decembru 1944. morala voditi srđite defenzivne boje. Preko Kozjanskega in Gornje Savinjske doline, preko Pohorja v malih skupinah tudi po Ptujškem polju pa vse do Prekmurja, na drugi strani pa po južni Koroški je bilo obsežno bojno polje, na katerem so enote III. brigade uspešno odbijale sovražnikove sunke, obenem pa vršile protiakcije. Železniški promet je bil vsakodnevni cilj brigadnih diverzantov. Umikajoče se sovražne tolpe so si hotele na vsak način izsiliti prehod proti spodnji Avstriji. Z vzhoda je bratska Rdeča armada vršila vse jačji pritisk, ki se je slopljeval, dokler ni stopila na slovenska tla. Dva bataljona III. brigade sta pritisnila v bok nemškimi umikajočim se tolpam, se prebila skozi nje in se v Prekmurju združila s tovariši, ki so skupno z Rdečo armado zasledovali in uničevali poslednje tolpe nacističnih krvokolov.

Danes stoje brigade II. div. KNOJ-a pred novimi nalogami. Varovati pridobitve narodno-osvobodilne borbe je dolžnost slehernega državljana naše nove demokratične države. V tem je vsem svetel vzgled naša ljudska vojska, ki stoji budna povsodi, kjer bi še hoteli nasprotniki ljudske demokracije ogroziti s krvjo izvojevane pravice jugoslovanskega ljudstva. II. divizija KNOJ-a se sedaj v miru preoblikuje v moderno izveževano vojsko. Na dolgi, težki poti, ki so jo prehodile enote II. divizije, so bili oblikovani značaj, so bili zgrajeni kadri, ki nam jamčijo, da bo divizija tudi v miru prav tako uspešno kakor poprej v borbi vršila svoje naloge.

V proslavo druge obletnice obstoja II. divizije korpusa narodne obrambe Jugoslavije

se bodo vršile danes, 15. marca:

- ob 8. uri: vojaške svečanosti na stadionu F.D. »Železničar« v Šiški;
- ob 11. uri: otvoritev razstave umetnikov-borcev v galeriji »Obersnel«;
- ob 14. uri: športne prireditve na stadionu F.D. »Železničar«;
- ob 17. uri: box-match v dvorani ESZDN (Delavska zbornica);
- ob 20.30 uri: pester zabaven večer na Taboru.

Spominska slovesnost na Gorjancih

16. marca bo na Javorovici na Gorjancih komemoracija v spomin na partizane IV. bataljona Cankarjeve brigade, ki so padli 16. marca 1944. Skupni odhod na komemoracijo bo 16. 3. ob 8. uri zjutraj iz St. Jerneja.

IZ SOVJETSKE ZVEZE

Trideset tisoč operacij

Ali pomnite Joniča, podeželskega zdravnika iz Čehova povesti: »Eh! Vprašujete me, kako se mi kaj godi, kako živimo tu. Staramo se in debelimo, propadamo, dnevu sledi noč, pa je dan pri kraju. Življenje teče dol gotosno, brez vtisov, brez misli. Čez dan — zaslužek, zvečer pa — klub, družba kvartopircev, pijancev in nergačev, ki jih ne morem trpeti. Kaj mora biti dobrega v takem življenju?«

Tako je govoril že debeluhasti lastnik solidnega kapitala in trojke s kraguljiški, toda še mladi, misleči Jonič. Minila so leta in od tega Joniča ni ostalo duha ne sluha. Pusto, dolgočasno življenje gubernijskega mesta je spreminilo človeka, nekoč polnega nad in hrepenenja, v požrešno, otopelo in do življenja ravnodušno bitje.

Leta 1898, ko je Čehov pisal svojega »Joniča«, je prispel v Kalugo mladi zdravnik Vladimir Mihajlovič Miš. Pravkar je bil dovršil vojno medicinsko akademijo in za izpopolnitev svojega znanja je študiral še na kliniki največjega učenijskega takratne dobe profesorja Veljamina. Sanjaril je o akademski karijeri, o velikih znanstvenih delih. Pa je prišla Kaluga z njeno zaspano, podeželsko puščobo, dolgočasni malomeščani,

skromna službica sekundarija vojne bolnice.

Nepričakovano za njegovo okolico je mladi zdravnik razvil živahno dejavnost. Reorganiziral je na sodobni osnovi kirurški oddelek bolnice, lotil se je znanstvenega dela in napravil več težkih operacij. Njegovo ime je zaslovelo med domačimi zdravniki in prebivalstvom. Čez tri leta je postal profesor tomske univerze. Medicinski svet Kaluge se je prav prijateljsko poslovil od njega.

Kako daleč je od Čehovljevega »Joniča« ta živahni, energični zdravnik! Torej, v Kalugi se je dalo zanimivo živeti, ukvarjati se s poljubnim delom. In ne samo v Kalugi, temveč tudi v Sibiriji.

Sibirija! Kako je pretresel človeka mraz v tistih časih pri tej besedi! Kraj političnega izgnanstva, neobljudena, pušča krajina. Pragazdovi ...

28 letni profesor je imel v novembru 1901 na tomski univerzi svoje nastopno predavanje.

»Ne bom vam prikrival,« se je obrnil k študentom, »da je zdravniški poklic težak. Življenje postavlja pred sodobnega zdravnika-praktika izredno težke naloge. Časa za proučevanje medicine imamo pa prej malo, kakor dovolj. In

večina izmed vas se bo, zavedajoč se, velike moralne odgovornosti, združene z zdravniškim poklicem, zamislila nad vprašanjem: Kako postaviti študije, da bodo čim plodnejše? Kako orientirati se na brezmejnem področju znanstvene medicine? Naj se vam ne zdi to vprašanje prazno! Preveč živi so še v mojem spominu tisti dvomi in omahovanje, ki sem jih preživljal kot študent.«

Predavateljsko in znanstveno medicinsko delo mladega profesorja se je začelo v težkih razmerah. Ni bilo ne klinike, ne učnih pripomočkov za njegovo katedro. Skromna kirurška bolnica, ki jo je organiziral pri Rdečem križu, je imela le dve tisti sobici — v zasebnem stanovanju in skupnem posloju z otroško bolnico. In vendar je napravil v teh težkih, pozneje nekoliko zboljšanih razmerah v prvih petih letih 435 operacij.

Čeprav ni bil röntgenolog, je profesor Miš prvi v Sibiriji predaval študentom o röntgenografiji in opremil katedro s prvovrstnim röntgenskim instrumentarijem. On je tudi začel prvi v Sibiriji predavati kirurško urologijo in kirurgijo lobanjskega in hrbtničnega mozga. Ze za časa sovjetske oblasti je pa organiziral podružnico inštituta za transfuzijo krvi.

45 let dela Vladimir Mihajlovič Miš v Sibiriji. Takrat, ko je začeljan svojo dejavnost, blizu Tomska, v majhnem trgovskem mestecu Novonikolajevsku (zdaj

Novosibirsk) ni bilo nobene bolnice. Mesto je imelo samo dve ali tri ambulante in tesno porodnišnico. Zdaj je v Novosibirsku eden največjih medicinskih inštitutov v ZSSR, inštitut za izpopolnitev medicinskega znanja, 14 bolnic, 27 poliklinik in mnogo drugih zdravstvenih ustanov.

Kirurška klinika, na kateri še vedno deluje Vladimir Mihajlovič Miš, je dobila po njem ime.

Iz šole Vladimirja Mihajloviča je prišlo nad 100 znanstvenikov, ki zdaj predavajo na medicinskih fakultetah. Med njimi so profesor V.S. Levit v Moskvi, akademik V.M. Muhadze v Tbilisi, profesor S.L. Schneider v Novosibirsku, profesor Galkin v Leningradu, profesor Čerepinin v Tomsku in drugi. Mnogi izmed njegovih učencev so požrtvovalno delali na fronti in dopisovali s svojim učiteljem.

Naj omenimo eno izmed mnogih pisem z zapadne fronte:

»Dragi Vladimir Mihajlovič! Z daljne fronte Vam, Vaši tovariši Sibirci, čestitamo k 70 letnici. Vi ste kot bolj ševik, profesor in najstarejši učenjak Sibirije vzgojili več tisoč zdravnikov, ki častno branijo svoje veliko domovino. Med nami je mnogo Vaših učencev, ki uspešno izpolnjujejo naloge sovjetskega zdravnika, ko rešujejo tisoče naših domovini dragih življenj. Dragi Vladimir Mihajlovič! Zahvaljujemo se Vam za tiste kadre, ki ste jih vzgojili Vi.« Pi-

smo je podpisalo mnogo zdravnikov, bivših profesorjevih učencev.

Vladimir Mihajlovič dela mnogo in plodonosno. Star je 73 let, pa še vedno operira bolnike. So dnevi, ko se 5 do 6 ur ne gane od operacijske mize.

Nedavno je Vladimir Mihajlovič močstrsko odstranil nekemu invalidu iz Domovinske voje krogle velikega kalibra, ki mu je obtičala 3 cm globoko v hrbtnici. V drugem primeru je odstranil iz pljuč velik kovinski drobec.

30.000 operacij je napravil Vladimir Mihajlovič v svoji 50 letni kirurški dejavnosti. V velikem kupu pisem, ki jih je dobival od vseh strani, je mnogo pisem, ki se mu v njih ozdravljeni bolniki iskreno zahvaljujejo. Pisem pa ni prejel samo od bolnikov, svojih učencev in tovarišev. Leta 1937 je bil izvoljen za poslanca v Vrhovni sovjet ZSSR. Od takrat se volivci obračajo nanj s svojimi križi in težavami.

Doktorja medicine, zaslužnega znanstvenika in rednega člana Akademije znanosti V.M. Miša poznajo po njegovih 127 znanstvenih delih mnogi učenjaki naše dežele. Sovjetska vlada je ocenila zasluge profesorja Miša z visokimi nagradami — z dvema Leninovima redoma in z redom Delovne rdeče zastave. Ves lik neumornega znanstvenika Sibirije uči našo mladino, naj bo iniciativna v znanosti, naj se ne boji težav in naj nesebično služi plemeniti stvari.

I. Meshk.

Drugi plenarni sestanek Glavnega odbora Zveze mladine Slovenije

Dne 12. in 13. t. m. je zasedal v Ljubljani drugi plenarni sestanek Glavnega odbora Zveze mladine Slovenije. Sestanku so prisostvovali člani glavnega odbora, okrožnih odborov in sekretarji okrajnih odborov ZMS.

Sestanek je otvoril tovariš Zagar-Iztoč, sekretar Glavnega odbora ZMS, ki je pozdravil tovariša Mihajla Švabiča, člana sekretariata CO USAOJ-a, tov. Staneta Kavčiča, organizacijskega sekretarja CK KPS, Edmunda Turnherja, člana IOOF Slovenije, tov. kapetana Šimeta Živkoviča, člana političnega oddelka štaba IV. armije ter tovarišico Anglico Ocepko, članico Glavnega odbora AFZ Slovenije.

Dopoldanski program prvega dne je obsegal referat podpolkovnika Janca Vipotnika, predsednika GO ZMS, kateremu je sledila diskusija.

V svojem referatu je tov. Vipotnik omenil najprej naloge, ki so stale pred slovensko mladino v razdobju od osvoboditve do danes, in ki so bile hkrati tudi naloge vsega slovenskega ljudstva in vseh jugoslovanskih narodov. To je bila predvsem obnova in izgradnja porušene domovine, v tej obnovi in izgradnji pa je poudariti volitve v Konstituanto, ki so predstavljale osrednje politično vprašanje. Nato je našteval in tolmačil posamezne dogodke v tem razdobju, ki so korenito posegli v naše družbeno in državno življenje, kot n. pr. zmago Ljudske fronte pri volitvah v novembru 1945, proglasitev republike, sprejetje ustave, upostavljanje železniških zvez, obnova naše industrije, obnavljanje porušene vasi, ponovna obdelava zapuščene zemlje, utrditveni ljudske oblasti in uspešna borba proti špekulantom, saboterjem ter vsem protiljudskim elementom.

Dejal je, da je mladina dokaj pripevala k vsemu temu. Pri velikih naporih ob vseh teh nalogah se je urodila. Njene vrste so se okrepile. Postale so samozavestnejše. Pokazalo se je, da je naša mladina veren naslednik mladincev-borcev iz osvobodilne vojne. Kot primer kakšne predanosti je s posebnostjo naša mladina, je navadel tov. Jaman Marijo iz Jesenika v Beli Krajini, ki je v zadnjem času petkrat darovala kri za ranjene borce in obljublja, da jo bo do III. kongresa darovala še štirikrat in hodi poleg tega še na prostovoljno delo.

Zatem se je dotaknil tudi pomanjkljivosti pri delu v preteklosti, pri čemer je navajal napake pri vzgoji premajhno sodelovanje v obnovi, premajhno pomoč oblastem ter premalo primerov organiziranega sodelovanja v borbi proti špekulantom in reakciji.

Pri obravnavanju današnje politične situacije, ki mora pokazati jasne smernice bodočega dela, je navadel ugled, ki ga naša država uživa v svetu, ter velike uspehe, ki jih je žel podpredsednik vlade tov. Kardelj na mednarodnih konferencah, uspehe, ki zadevajo vprašnje, ki nam je danes najbolj pri srcu, to je vprašanje našega Trsta, naše Julijske Krajine in naše Istre. Izjavil je, da mladina z globokim zaupanjem sledi delu mednarodne komisije in trdno veruje, da bo zavestna komisija priključila te kraje Jugoslaviji. Nato je govoril o oblasti, ki je danes v rokah delavcev, kmetov in delovne inteligence, in je poudaril, da gre za celotno preosnovo vsega našega življenja, zaradi česar je neobhodno potrebno, da ljudstvo stodoletno zasede tudi gospodarske pozicije. Z vsjo odločnostjo je udaril po naši slovenski ozkosti, katera se izraža v odporu proti centralizaciji nekaterih sektorjev industrije, v neutemeljenem in kratkovidnem prikrižanju dejanske gospodarske moči naše republike ter v ljubosumnem preprečevanju odhoda naših strokovnjakov v južne predele države.

»Tako ravnanje krepko zadržaja po stari miselnosti,« je dejal »še več, zaradi tega ravnanja utelega reakcija prej ali slej zrahljata naše pozicije, tako ravnanje je nasprotno hotenju in stremljenju ljudstva. Povsem naravno je, da je jakost gospodarske zmogljivosti naše republike ne le vezana, temveč tudi odvisna od gospodarsko močne Jugoslavije. Ako se ne dviga celotna gospodarska raven Jugoslavije, ako ne dosežemo s svojim prispevkom harmoničnega utripa gospodarske rasti v celokupni državi, potem ima nesamopetno in vsekakor navidezno prehitavanje in nezdrava zavoranost vase le kratko življenje.«

Nato je prešel k pozivu maršala Tita v njegovi poslanici ter je poudaril, da je pred vrati III. kongres mladine Jugoslavije in da je treba čas, ki mladino še loči od tega kongresa, napolniti še z vse drugačnimi napori in uspehi kot doslej, če hoče mladina doseči to, h čemur jo je pozval maršal Tito v noveletni poslanici.

Nato je navedel nekaj dobrih in slabih primerov, kako se je mladina doslej odzvala temu pozivu. Pri tem prednjačijo mladinci vaješke šole drž. železnice v Mariboru, ki so v izpolnjevanju svojih obvez iz predkongresnega tekmovanja napravili že 1.229 prostovoljnih delovnih ur, izdelali na desetine matičnih ključev, pribijalcev, ročnih kladiv, okroglih postelj, sekancev in drugega orodja. 145 ur so izdelovali primorke za novo vaješko delavnico in 46 ur orodje za novo delavnico. Nato navaja dobre in slabe primere tekmovalnih načrtov, ter podaja kritiko izvrševanja obvez.

Kot nalogo velikega stila je navedel elektrifikacijo Bloške planote ter

trasiranje proge v Borovnici, ki si jo je zadala mladina ljubljanskega okrožja.

H koncu je predlagal, naj plenum v imenu vse slovenske mladine sprejme predlog, da pošlje Slovenija za gradnjo proge Brčko-Banovci, za kar se je obvezal CO USAOJ-a — 2.000 slovenskih mladincev in mladink.

Svoj govor je končal takole: »Te velike obveze, ki smo jih sprejeli, naj sprožijo načrtno sprejemanje nadaljnjih obvez. To bo darilo naše mladine III. kongresu. Dokažimo v predkongresnem tekmovanju, da je naš odnos do dela danes v resnici zdrav, da raste prava mladinska zavest le iz uspešno opravljenih nalog in da v bodoče ne bo v nas ne sledu tiste mlahaive lagodnosti, ki je vsebina stare dobe.«

Nato je sledila diskusija, ki je bila zelo živahna in pestra. Udeležili so se je malone vsi prisotni mladinski funkcionarji.

V teku diskusije je bila poslana Glavnemu odboru zveze antifašistične mladine Julijske Krajine ob nepopisnem navdušenju prisotnih pozdravna brzojavka, v kateri se zgraža mladina Slovenije nad terorjem, ki se vrši v Julijski Krajini in zlasti obsoja najnovjši zločin.

Brzojavka se glasi:

Glavnemu odboru Zveze antifašistične mladine Julijske Krajine

Prav v dneih, ko zborujejo predstavniki vse mladine Slovenije, zbrani na drugem plenarnem sestanku Glavnega odbora Zveze mladine Slovenije, so pobesneli reakcionarji zagrešili v Trstu nad vami nov strašen zločin, ki je globoko pretresel ne samo vse narode Jugoslavije, ampak tudi svobodoljubne narode vsega sveta. V Trstu ubita Genso Giovanna, mati štirih otrok, in Giorgio Bonifacio, tovarniški delavec, in 22 ranjenih protifašistov iz Škvednja so nov gnusen zločin v nepredelani vrsti zločinov, ki se nad vami odigravajo že dolga desetletja.

Vi ste v dolgih letih zatiranja in uničevanja odgovarjali na vsak nov zločin še s povečano in odločnejšo borbo. Tudi na ta zadnji zločin, na krvoprelitje v Škvednju, ki se je izvršilo prav v času, ko se nahaja v Trstu mednarodna komisija, ste odločno in enodušno odgovorili z generalno stavko, ki je zajela celotno cono.

Dragi bratje in sestre!

Nad vami izvajajo fašistični teror. Mladina Julijske krajine ne uživa niti najosnovnejših demokratičnih pravic. Požigajo vam vaše slavo, odstranjajo vaše antifašistične napise, prepovedujejo vam sklicanje Kongresa antifašistične mladine Julijske krajine in nad vami izvajajo krvoprelitja.

Mi v svobodni Titovi Jugoslaviji pa obnovljamo in gradimo srečno domovino Federativno ljudsko republiko Jugoslavije. Mi gradimo domovino, ki bo bogata, srečna in vesela za vse njene narode in za vse poštene in delavne ljudi. In pri naših delovnih naporih za obnovo in izgradnjo naše dežele, ki jih bomo iz dneva v dan stopnjevali v pripravah na veliki praznik vse mladine Jugoslavije, na III. Kongres, so vse naše misli in vsi naši pogledi pri vas, bratje in sestre Julijske krajine in vam pošiljamo tovariške borbeno pozdrave!

Predstavniki mladine Slovenije, zbrani na II. plenarnem sestanku Glavnega odbora ZMS

Popoldne je govoril tovariš Zagar-Iztoč o vzgoji mladine. Navedel je vzgojni pomen založbe »Mladinska knjiga« ter potrebo po strokovni vzgoji mladine. Kmečko mladino je treba učiti upravljanja s traktorji in z drugimi poljedelskimi stroji. Treba je organizirati tečaje s praktičnimi navodili za razna kmečka dela. Pri srednješolski mladini so važni krožki za strokovno osposabljanje, primer I. drž. gimnazija, ki ima poleg drugih krožkov tudi šoferskega. Glede kulturno-prosvetnega dela je nastopil proti cepitvi sil. Sila vsega ljudstva, ne samo mladine, je treba združiti pri kulturno-prosvetnem delu.

Površnost pri učenju je treba odpraviti!

Tudi popoldanska diskusija je bila živahna. Zaključno besedo je imel tov. Stane Kavčič. V svojem govoru je poudaril njen velik polet, poudaril pa je dve osnovni napaki pri naši mladini. To sta površnost in neodgovornost, kar je tudi vzrok slabim učnim uspehom v šolah. Dejal je, da je vse gorvenje o vzgoji mladine prazno, dokler mladina ne pristopi k najresnejšemu učenju in k odpravi slabih ocen. V bodoče naj velja glede vsega dela geslo: »Bolje manj, a boljše!«

Glede kulturno-prosvetnega delovanja je ostro kritiziral ozkost in šablonstvo dela z odseki. Pri nas je že tradicionalno društveno kulturno življenje, ki je najbolj oblika masovnega kulturno-prosvetnega delanja, je treba preiti k pozitivnejši in k ustanavljanju novih.

S tem je bil zaključen prvi dan zasedanja. Drugo jutro je bil na programu govor tov. Rusa Vojana o fizikalni. Tovariš Rus je omenil bližnje fizikalne prireditve večjega formata, to je tek čez drn in strn 7. aprila, štafeta za Titov rojstni dan, tekmovanje za fizikalne značke ter fizikalni

Naša upodabljaljoča umetnost med ljudstvom

V okviru Prešernovega tedna je Društvo slovenskih upodabljaljočih umetnikov priredilo umetniške razstave v Ljubljani, Mariboru, Celju, Ptuj, Murski Soboti, Kranju, Kočevju, Novem mestu in Ormožju. Če pomislimo, da je v vseh teh krajih bilo razstavljenih 837 umetniških del in da si je razstave ogledalo okrog 15.000 ljudi, lahko vidimo, da naši upodabljaljoči umetniki zelo uspešno izvajajo svojo namero, da umetnost čim bolj približajo ljudstvu.

Razstave so bile navzlic kratkemu roku vzgledno prirejene, ponekod združene z razstavo slovenske knjige in partizanskega tiska. Ponekod so bile težave zastran razstavnega prostora, kar potrjuje potrebo, da se tam, kjer ni ugodnih prostorov za razstavo, v doglednem času zgrade primerne paviljoni. Dejstvo, da si je n. pr. v Ormožju ogledalo umetniška dela čez 2.000 obiskovalcev, je dovolj trden dokaz kako potrebne so umetniške razstave na podeželju. Zanimivo je tudi, da je kmečkim ljudem grafika že zastran njene jasne vsebine bila bližja in bolj zanimiva kot oljnate slike.

V okviru prvomajskega tekmovanja bo Društvo slovenskih upodabljaljočih umetnikov priredilo vrsto razstav na Primorskem (v Ajdovščini, Vipavi, Postojni, Št. Petru, Ilirski Bistrici, Idriji, Sv. Luciji in Tolminu) in v tistih pretežno industrijskih krajih (Jesenice, Trbovlje, Trzin, itd.), kjer doslej še ni bilo razstav. Razstave bodo odsele združene z vodstvi in predavanji, ki jih bodo imeli umetniki sami. Delo naših umetnikov, pogosto združeno z velikimi tehničnimi težavami, zasluži vse priznanje.

Otvoritev ljudske univerze v Gornji Radgoni

V okviru podružnice Zveze prosvetnih delavcev je bila ta mesec odprta ljudska univerza v Gornji Radgoni. Po uvodnih besedah predsednika prosvetnega sindikata je okrožni šolski nadzornik tov. Stane Terčar predaval o zgodovinskem pogoju 14. divizije na Štajersko. Vsebinsko bogatemu in živahnemu podanemu predavanju so vsi poslušalci sledili z veliko pozornostjo, saj spada akcija 14. divizije med najdrznjša dejanja naše narodno-osvobodilne borbe. Večer so poživile partizanske pesmi, ki jih je zapel v ilustracijo predavanja gimnazijski mladinski zbor, in izbrane deklamacije Kajuhovih pesmi. Himno 14. divizije je ubrano zapel radgonski vojaški pevski

Knjižničarski tečaj v Gornji Radgoni

V začetku marca se je vršil knjižničarski tečaj za bodoče knjižničarje ljudskih knjižnic v radgonskem okraju. — Tečaja, ki ga je priredil prosvetni odsek kulturnega okrajnega LO, se je udeležilo 15 tečajnikov. Med njimi so bili zastopali v največjem številu učitelji in učiteljice, udeležili pa so se tečaja tudi kmetijski sinovi in hčere, ki kažejo zanimanje za knjižničarsko delo; nekateri izmed njih že vodijo knjižnice, ki so bile že zapel v meseci v okviru krajevnih odborov OF samoiniciativno ustanovljene.

Tečaj se je vršil v prostorih državne nižje gimnazije; hrano so imeli tečajniki v kuhinji dijaškega internata. Predavanja so bila dnevno od 8. do 12. ure in od 14. do 18. ure. Predavali so: načelnik

Državna založba Srbije

v prvomajskem tekmovanju

Beograd, 14. marca (Tanjug) Pri vstopu v prvomajsko tekmovanje je državna založba Srbije obljubila, da bo v treh mesecih od februarja do maja izdala 56 različnih knjig in brošur na 11 milijonih tiskarskih polah.

Poleg učnih knjig in drugih del, ki redno izhajajo, bodo natisnili tudi »Zbrana dela srbskih realistov ljudske knjižnice« in »Življenje pedagoške knjižnice«. Nadalje tiskajo »Španija med smrtjo in rojstvom«, ki jo je napisal Merina Bihalji, »Zbrane pripovedke« od Branka Čopiča, »Gledališke kritike«, ki jih je napisal Velibor Grigorič in »Zbrane stranice« od Dositaja Obradovića. Najmanjša naklada bo 8.000 izvodov. Ljudske izdaje knjižnice »Znanost in življenje« ter druga cenjejša dela pa bodo tiskali v 50.000 izvodih. Naklada učnih knjig je še večja. Tako bodo tiskali čitanke v 120.000 izvodih.

V Moskvi dokončujejo film

»Jugoslavija«

Tass poroča:

Dokumentarni film »Jugoslavija« so pričeli snemati že pred osvoboditvijo naše dežele. Dva sovjetska kinoprotežarja, Murončev in Esurin, ki sta z letalom prispolila v vrste Titovih borcev, sta snemala operacije jugoslovanskih rodoljubov in delila z njimi vojne težave. Murončev je padel v bojih za Trst kot pravi vojak, Esurin pa je bil odlikovan s Partizansko zvezdo I. stopnje in je ostal s Titom v vojski do popolne osvoboditve dežele.

Laureat Stalinove nagrade Leonit Varlanov, režiser centralnega studia dokumentarnih filmov, je izjavil Tassovemu

turni dan, ki naj služijo navajanju mladine k stalnemu delu na fizikalnem polju. Navajal je razne pomanjkljivosti in nepravilnosti fizikalnega dela in nakazal potrebo, da mladina pristopi k fizikalnemu udejstvovanju z večjim razumevanjem in z večjo odločnostjo kot je bila dosedanja.

Diskusija je pokazala, da pomanjkanje orodja in prostorov ni taka ovira, ki se ne bi dala premostiti, ker je treba gojiti predvsem plavanje, nogomet in druge panoge športa, ki jih mladina že sama goji. Pokazalo se je tudi, da mladina premočno odločno pristopa k vodstvu fizikalnih društev. Plenum je odločno obsodil pijanjevanje in prirejanje plesov.

Tovariš Lado Jurančič je govoril o pripravah za III. kongres. Glavne smernice tega kongresa je določil že maršal Tito v svoji noveletni poslanici mladini. Nadalje je govoril o zbiranju zgodovinskih podatkov o udeležbi mladine v narodno-osvobodilni vojni, o osnutku CO USAOJ-a o pravih mladinskih organizacijah, katerega je treba študirati. Šele ko bo to dvoje

temeljito opravljeno, bo dosežen popolni uspeh, kar bo tudi dobra priprava za III. kongres mladine Jugoslavije. Govoril je tudi o svetovnem mladinskem tednu, o prehodni zastavi, ki jo bo prejela na III. kongresu najboljša okrajna organizacija ter o volitvah delegatov za kongres.

Diskusija po tem referatu je pokazala, da se je k zbiranju podatkov skoraj povsod pristopilo nenačrtno. Plenum je nato z velikim aplavzom ponudil delegatsko kandidaturo članom Glavnega odbora ZMS, in sicer tov. Vipotniku za mesto Ljubljano, tovarišu Zagarju-Iztoču za kraj Jesenice, Vladu Jurančiču za kraj Ptuj, Gabrielju Gašperšiču za kraj Ljubljana-okolica, Fani Marušič za Rakek ter Smoletu Jožetu za Maribor-okolico.

Zasedanja plenuma je bila poslana resolucija maršalu Titu in Centralnemu odboru USAOJ-a.

Po zaključku tega vseskozi pestrega zasedanja, ki je potekalo ves čas strogo dostojanstveno in disciplinirano, so se razšli mladinski funkcionarji polni novega poleta in novega navdušenja za novo delo.

Mladina konjiškega okraja sredi predkongresnega tekmovanja

V okraju Slov. Konjice si je mladina za predkongresno tekmovanje zadala posebne naloge, ki so jih nekateri kraji že v veliki meri izoršili.

V Slov. Konjicah je mladina v tekmovanju doslej imela 5 kulturno-prosvetnih prireditev, 6 čitalnih večerov in je zbrala že precej gradiva za mladinsko razstavo. Napravili so 2014 prostovoljnih ur pri čiščenju sadnega drevoja, čiščenju delavnic in pisarn, pripravljanju drov in zbiranju surovin. Zbrali so 40.000 kg starega železa, 3500 kilogramov starega papirja, 700 kg razbitega stekla in 200 kg kosti. Očistili so 350 sadnih dreves, pri čemer so jim pomagali strokovnjaki. Pri nabiralni akciji za tiskovni sklad so nabrali 5000 dinarjev. Pridobili so 75 naročnikov za »Mladino«.

Mladina iz vasi Prihove je zbrala 850 kg starega železa in 250 kg starega papirja. Pripravili so 2 kulturni prireditvi, postavili so 2 sten-časa, ki ga tedensko menjajo. Napravili so 400 prostovoljnih delovnih ur, postavili oder za prireditve, uredili knjižnico s 70 knjigami in vključili v mladinsko organizacijo 89 odstotkov vse mladine.

Zreška mladina je napravila 1000 delovnih ur pri popravilu cest, zbrala 400 kg papirja, 100 kg starih krp, 200 kilogramov stekla, 500 kg železa, priredila 2 predstavi, 15 čitalnih večerov in ustanovila nadaljevalno šolo.

Mladina iz Loč je delala 750 ur pri čiščenju sadnega drevoja, zbrala 500 kg papirja in 150 kg starih krp, izvedla 3 prireditve in uredila stenčas. Mladince so spletle 4 pare nogavic za našo vojsko.

Vitanjska mladina je očistila 150 sadnih dreves, zbrala 400 kg železa in 200 kg stekla ter priredila 15 čitalnih večerov.

Mladina iz Spitaliča je napravila 115 delovnih ur pri obnovi porušenihiš ter naštudirala igro, ki jo je priredila tudi v vasi Črešnjice.

Mladinci in mladinke iz vasi Skalce pa so doslej zbrali 200 kg železa, 100 kilogramov papirja, 250 din za tiskovni sklad. Napravili so 500 prostovoljnih delovnih ur in zgradili 2 broje čez Dravinjo o dolžini 4 m. Imeli so 2 čitalna večera.

Mladina konjiškega okraja je začela predkongresno tekmovanje polna volje in delovnega poleta. Mladina iz posameznih vasi si napoveduje tekmovanje med seboj. Doslej je v okraju vključenih v mladinsko organizacijo 75 odstotkov oseh mladincev in mladink, ki redno prihajajo na sestanke.

Delavci pomagajo kmetom

Delavci in nameščenci sindikalne podružnice Cinkarne in Metalne d. d. v Celju so s prostovoljnimi delom pomagali pri izgradnji Zgornje Savinjske doline in kozjanskega okraja. Prispevali so skupni znesek 141.346 din. To je lep dokaz medsebojne povezanosti delavcev in kmetov.

Mizarji so zbrali pohištvo za najpotrebnejše

Strokovni odbor OF mizarjskih mojstrov v Ljubljani je pričel v septembru lanskega leta socialno akcijo za zbiranje raznega pohištva z namenom, da pripomore k obnovi najbolj poškodovanih krajev. Zbrali so 48 postelj, 9 omar, 16 nočnih omaric, 89 raznih stolov, 5 otroških postelj, 6 umivalnikov in še druge predmete, skupaj 209 kosov raznega pohištva. Pohištvo so stavili na razpolago ministrstvu za socialno politiko, ki je zbrane predmete dostavilo tehnični bazi v Litiji. To pohištvo so na množičnih sestankih razdelili med najbolj prizadete prebivalce Smartnega, Polšnika in Dola pri Litiji.

Rudarji dvigajo produkcijo

Rudarji vzhodnega revirja trboveljskega rudnika so dosledaj darovali partizanski odmor in zbravo okupatorja nad 30.000 din. Tovarišu, ki mu je požar uničil domačijo, so poklonili 5565 dinarjev. V okviru prvomajskega tekmovanja so kovači in ostali delavci tega obrata v 63 prostovoljnih delovnih urah zbrali 5000 kg starega železa. Da bi prispevali gradbeni material, so rudarji pred zasipanjem praznih odkopov pobrali star material in tako v preteklem mesecu usposobili za ponovno uporabo 8 odstotkov že uporabljenege lesa. Tudi zasekovalno delo, ki znatno zmanjšuje porabo razstreliva, so zvišali v preteklem mesecu za 50 odstotkov. Februarja so glede na proizvodnjo v januarju dosegli dnevno produkcijo za 3 odstotke. Glede na proizvodnjo v maju preteklega leta pa so zvišali proizvodnjo za 348 odstotkov.

NOVE KNJIGE IN ČASOPISI

Naši književnost. God. 1946, br. 2. — Uredniki: M. Bogdanovič, V. Gligorič, D. Maksimovič, C. Minderovič. — Izdaja Prosveta. Beograd, febr. 1946. (Srbski literarni mesečnik.)

Valent Katajev: Ja sin radnog naroda... S rusko prevela Tatjana Serebent. »Naprijed«. Zagreb 1946. Str. 107. (V hrvaščini.)

Delo mladine iz Mostarja

za pogoditev goličav

Hercegovska mladina je spoznala, kako velikega pomena je pogodovanje goličav in je sklenila, da bo v okviru prvomajskega tekmovanja pričela pogodovati. Že deset dni po pričetku dela so posadili okoli 4000 sadik. Sajeja se je udeležila srednješolska kakor tudi delavska mladina.

Most preko reke Jadar pri Solinu izročen prometu

Prometu je izročen most preko reke Jadar pri Solinu, ki so ga Nemci pri umiku leta 1944 popolnoma porušili. Novi most je širši od starega. Dolg je 30 m, širine ima 7 m za ozni promet in 75 cm širok hodnik za pešce.

Stroj bo osvobodil našega kmeta prekomernih naporov in povečal donosnost njegovega dela

Moč naše države in življenjski stalež našega ljudstva bo močno odvisen od naprednega razvoja kmetijstva, od povečanja kmetijske proizvodnje. V okviru kratkoročnega gospodarskega načrtovanja je bil izdelan tudi kratkoročni načrt za kmetijsko gospodarstvo. Za obnovo našega kmetijstva so bila dana že velika posojila. Samo Zdržna kmetijska banka Jugoslavije je dala 608 milijonov dinarjev posojila. Ljudska oblast je izdala številne odloke za pospeševanje kmetijstva in njegovo pravilno usmeritev. Vse to dokazuje veliko skrb naše nove države za kmetijstvo.

Nujno je namreč, da rešimo naše kmetijstvo propadanja, ki se je v predvojnih letih stalno večalo. Naš kmet je v svojem malem gospodarstvu uporabljal zastarele načine dela in stara, nedonosna proizvodna sredstva ter zato hektarski donos pri nas ni bil tolikšen kot n. pr. na veleposestvih v Ameriki, kjer so delali z modernimi stroji. Stroški našega kmeta so bili za pridelovanje zita trikrat večji kot stroški ameriškega veleposestnika, ki s stroji obdeloval polja. Zato ni mogel naš kmet konkurirati cenam pridelkov v drugih državah. Naš kmet je moral prodajati svoje pridelke po nižji ceni kot so bili njihovi proizvajalci v stroški. Tako je počasi propadal in obubožal. Pred vojno se je pri nas dogajalo, da je ostalo na vsakega prebivalca 40,8 kg rastlinske in 4,2 kg mesne hrane naše domače kmetijske proizvodnje preveč, to se pravi neprodano na trgu. Na drugi strani pa je bilo pri vsem tem presku 500 do 700.000 vaščanov z nezadostno hrano. Delavstvo v mestih pa si je moralo utrgovati celo pri najnujnejših življenjskih potrebščinah.

To težko vprašanje našega kmetijstva ne bi bilo mogoče rešiti v stari Jugoslaviji, pa čeprav bi se stroji dočela uveljavljati v kmetijski proizvodnji, čeprav bi mehanizacija našega kmetijstva — kar bi seveda zaman pričakovali v tedanjih razmerah — dosegla stopnjo kmetijske tehnike, kakršna je bila v državah na zapadu. S spremembo oblasti v Jugoslaviji tekom osvobodilnega boja, z globokimi družbenimi in gospodarskimi spremembami so novi Jugoslaviji dani vsi pogoji, da končno rešimo agrarno vprašanje, da rešimo našega kmeta propasti.

Z industrializacijo naše dežele in s porastom našega gospodarstva bo rasla tudi kupna moč naših delavcev in s tem kupna moč našega trga za kmetijske pridelke. Toda rešitev agrarnega vprašanja je tudi v porastu in povečanju kmetijske proizvodnje. Predvsem gre tu za vprašanje donosnosti dela. In predvsem za to gre, kadar govorimo o mehanizaciji našega kmetijstva. Moč kmeta je v prvi vrsti odvisna od proizvodnih sredstev. Potrebno je, da proizvajalnih sredstev. Potrebno je, da proizvajalnih sredstev. Potrebno je, da proizvajalnih sredstev.

Da bi čimprej in neposredno pomagali našemu kmetu, je ljudska oblast začela ustanavljati državne kmetijske strojne postaje. Sedaj je v Sloveniji že 89 kmetijskih strojnih postaj. Kmetijske strojne postaje in traktorje brigade razpolagajo s 160 za oranje sposobnimi traktorji, s 160 plugarji, 50 mlaticinami in s prav toliko žetvenimi stroji, 25 sejalnimi stroji, 80 stroji za izkopavanje krompirja, 160 kosilnicami, 52 čistilnimi stroji za žito in z več troliniki za umetni gnoj, branami, obrabniki sena in kultivatorji. Nova pogonska sila — traktor — zelo pospeši hitrost procesa kmetijske proizvodnje. Kmet izorje s svojo preprosto pogonsko silo — parom volov — in s preprostimi plugom le en oral na dan. S traktorjem pa se na dan orje lahko stokrat več. Za žetev 20 ha s sromom je potrebno 200 žanjic na dan, za žetev z modernim strojem pa samo 2 delavca. Kmet lahko poseje samo 3 ha na dan, traktor s sejalno pa 18 do 20 ha dnevno. S sejalno hkrati pridelamo 5 do 40 odstotkov semena. V Sovjetski zvezi se je v uvedbo strojev v kmetijstvo, povečala storilnost kmečkega dela na splošno za šest do sedemkrat.

Nekateri ljudje pri nas zmajujejo z glavo, kadar bližajo ali berejo o uvajanju strojev v naše kmetijsko gospodarstvo, češ kaj hočemo mi s stroji. Stroji so le za ravnanje, za velike kmetije. Mi pa imamo le mala gospodarstva in še ta skoraj vsa v bregovih. Tu pa so stroji neuporabni. Res je, da nekateri kmetijski stroji niso prikladni za naše kmetije, toda s tem ni rečeno, da pri nas stroji vobče niso uporabljivi, temveč le to, da potrebujemo pri nas drugačne kmetijske stroje, kar bo pokazala izkušnja. Posameznemu kmetu se tudi ne izplača in si ne more nabavljati stroja. In prav to je namen naših kmetijskih strojnih postaj, da omogočijo kmetu skupno rabo strojev, ki jih sam ne more nabaviti, obenem pa na podlagi izkušen iskati in izbirati tiste oblike kmetijskih strojev, ki ustrezajo našim razmeram. Če je človek znal napraviti stroj za kmeta v ravnini, ga bo znal prilagoditi tudi za hribovit svet. Imamo na primer že ročne motorne kosilne stroje za košnjo po bregu, male gorske traktorjske pluge in tudi praktične gorske železne pluge za konjsko vprego.

Nekateri mislijo, da je uporaba strojev v kmetijstvu važna za nas le danes, ko obnavljamo naše gospodarstvo, ko nam primanjkuje vprežne živine in delovne sile. Res je, da ima mehanizacija za nas danes še posebno važnost zaradi nastalih povojnih težav, vendar mehanizacija našega kmetijstva ne bo pomogla našemu kmetu samo pri obnovi, temveč bo dvignila storilnost njegovega dela tudi pozneje. Naše kmetijske strojne postaje so od svojega obstoja do danes odigrale že veliko vlogo v izgradnji našega kmetijskega gospodarstva. V Sloveniji so s traktorji razorale v jeseni 5500 ha in pomagale našim kmetom zasejati s sejalnicami velike predele zemlje z ozimino; sadjarjem in vinogradnikom pa so pomagale s stroji pri prашenju in škropljenju. V Vojvodini so v jeseni s traktorji zorali 100.000 ha zemlje. Letošnji načrt kmetijskih strojnih postaj predvideva, da bodo v Sloveniji zorale 18.000 ha zemlje, na Hrvaškem okoli 150.000 ha, v Srbiji 25.000 ha in v Vojvodini 200.000 ha. Te številke nam povedo, kako velikega pomena so za naše kmetijstvo kmetijske strojne postaje. Strojno obdelovanje zemlje bo dobilo največji razmah v ravninskih predelih v Vojvodini, Slavoniji in pri nas na Krškem polju in v Podravju. V Sloveniji so seveda pogoji za mehanizacijo večinoma drugačni kot v drugih pokrajinah. Slovenija je po svojih stalnih prilikah bolj gričevnata in gorata kot pa ravninska. Orne zemlje — njiv — je pri nas 310.000 ha. Brez večjih težav bo mogoče z ozirom na talne prilike obdelati s traktorji okrog 25 odstotkov, kar znaša 70.000 ha. Za obdelavo ostale zemlje pa bomo potrebovali drugačne stroje, prilagojene našim prilikam. Prav glede prilagojevanja strojev našim prilikam nas čaka še mnogo dela. Strojna obdelava vinogradov je na primer pri nas skoraj neznama stvar. Uspevanje našega vinogradništva, predvsem pa uspeh naših vinogradniških združenj bo močno odvisen od tega, če bomo znali ustvariti take stroje, ki bodo odgovarjali našim prilikam. Imamo že veliko število industrijskih obratov, ki bodo v najkrajšem času sposobni izdelovati nove tehnične pripomočke za uporabo v našem kmetijstvu.

Glavno vprašanje za razmah mehanizacije pri nas je le razdrobljenost parcel, ki oranje s traktorji precej otežkočajo. Pri teh pogojih potroši traktor s prehodom z ene parcele na drugo 30 odstotkov več goriva in hkrati napravi tudi toliko odstotkov neproduktivnega dela. En način, kako bi lahko delno odstranili težavo, bi bil enoten setveni načrt, ki bi omogočil oranje večjih kmečkih zemljišč. Tak setveni načrt je zamišljen tako, da bi se kmetje ene vasi pomenili med seboj in prostovoljno napravili načrt za jensko in spomladansko oranje, za setev in saditev. Sporazumeli bi se med seboj, da bodo v istem kraju vsi kmetje na svojih parcelah sejali ali sadili isto kulturo, za katero so potrebni isti časovni pogoji in isti način obdelovanja. Ker bi bilo obdelovanje

Trgovina in preskrba se v coni B ugodno razvijata

Dopisnik Tanjuga poroča: V coni B je bilo za časa italijanskih fašističnih oblasti mnogo veletrgovcev, ki so imeli v svojih rokah vse manufakturno, lesno in železninarsko trgovino in ki so zaradi protiljudskega delovanja ob osvoboditvi pobegnili. Družba »Prerad«, ki ima poleg drugih nalog tudi to, da pravilno razdeljuje prebivalstvu hrano in različno blago, bo prevzela v svojo upravo tudi te veletrgovine. V okviru »Prerada« so se osnovali manufakturni, železninarski in lesni odeski, ki bodo prevzeli odgovornost za pravilno poslovanje teh veletrgovin. »Prerad« bo skrbel za prodajo lesa in drv, ki so najvažnejši proizvod v coni B. Po okrajih so se ustanovila trgovska združenja, ki bodo nadzorovala cene in pazila na pravilno poslovanje pri prodaji in nakupu različnega blaga. Prav tako so se po okrajih začela ustanavljati gostilniška združenja, ki bodo skrbeli za pravilno nabavo vina in za prodajo vina po enotnih cenah. V postojnskem okraju je to združenje že pričelo v redu posloovati in je v najtesnejši zvezi z vinarско združenjem v Koprju, ki nabavlja vino po enotnih cenah.

V Postojni obstaja blagovna osrednja zadruga, ki ima nalogo v redu oskrbovati vse ostale zadruge s potrebnim blagom po kolikor mogoče nizkih cenah. Poreče vprašanje, kako številnim vinogradnikom nabaviti zadostno količino modre galice, je odeski za kmetijstvo pri PNO-u z uspehom rešil, ko se mu je posrečilo iz Slovenije nabaviti zadostno količino modre galice. Prav tako je nabavil iz Slovenije zadostno količino cementa, ki bo pr al iz Trbovelj preko Ljubljane v cono B, kar je poročilo veliko zadovoljstvo med ljudmi, ki imajo porušene domove.

Poletni načrt pogozdovanja v varaždinskem okrožju

Zelo važno delo, ki ga je ljudstvo varaždinskega okrožja prevzelo nase pri obnovi države, je obnova gozdov. Gozdna površina v tem okrožju znaša 78.000 ha ali 27% celokupne površine. Okupator je za časa vojne uničil okoli 170.000 kubnih metrov gradbenega materiala, 155.000 kub. metrov drv in čez 600.000 sadik. Sklenili so, da za obnovo gozdov aktivizirajo najširše ljudske sloje in posebno mladino. V okrožnem gozdarskem oddelku so izdelali letni načrt za pogozdovanje. Osnovali so gozdarske odbore, ki bodo delali po navodilih gozdarskih strokovnjakov pri pogozdovanju in se bodo vsa ta dela izvedla v okviru tekmovanja med posameznimi krajevnimi odbori, okraji, okrožji in prav tako med ljudsko republiko Hrvaško in ljudsko republiko Makedonijo. Na področju tega okrožja ni državnih gozdov. 95% gozdov je veleposestniških in cerkvenih, ki so prišli v zemljiški sklad. Okrožni ljudski odbor je osnoval 13 novih gozdnih nasadov, dose-danjih pet pa je razširil. Predvideva se, da bodo v teh nasadih vzgojili letno preko 5 milijonov drevesec. Za začetek obnove gozdov so do sedaj zbrali okoli 300 kg robinjinega semena in približno 800.000 sadik.

Nemci so v kragujevskem okrožju uničili 15.000 ha gozdov

Za časa okupacije so Nemci in njihovi pomagači tudi sistematično uničevali gozdove ter ustvarili številne goličave. Posebno veliki kompleksi gozdov so bili uničeni v guzanskem okraju. Površina uničenih gozdov v okrožju znaša 15.000 ha. S pomočjo mladine in ostalih organizacij so zasadili okoli 400.000 sadik. Skupno so pogozdili okoli 80 ha zemljišča. Po načrtu za pogozdovanje bodo gozdne drevesnice lahko dale na razpolago 1.500.000 sadik. (Tanjug.)

ZAGREB Gradbena dela v zagrebškem okrožju

V območju zagrebškega okrožja so med vojno največ pretrpeli okraji Velika Gorica, Donja Stubica in Jastrebarsko. Načrt, ki so ga izdelali lansko leto za zopetno izgradnjo teh prizadetih krajev, je imel velike hiše, kljub temu pa so dosegli zadovoljive uspehe. Lansko leto so zgradili in popravili za 70 milijonov dinarjev gradbenih objektov, država je za vse to izdala 11.495.000 din. Ostalo pa znaša prostovoljna delovna sila.

o nalogah veterinarjev pri dviganju živinoreje. Gaber podčrtava pomen, ki ga bo imel dvig proizvodnje dela na vseh področjih za ljudstvo. Nadaljnji članki govori o sistematičnem ustanavljanju kmetijskih strojnih postaj, o pomenu zavarovanja kot socialne gospodarske ustanove, o osnovnih načelih združništva itd.

Kulturni članki pričajo o vplivu osvobodilne borbe na razvoj naše kulture. Cene Kranjc poudarja velike zasluge partizanskega tiska v boju za svobodo. Dušan Moravec govori o odsevu partizanske borbe v naši književnosti in označuje one literarne vrste, ki so se v ustvarjanju partizanske besedne umetnosti najpogosteje pojavljale. Dore Klemenčič slika delo umetnikov-partizanov in zaključuje članek z mislijo, da je cilj partizanskih umetnikov zgraditev novega, resnično ljudskega umetnika. Poseben članek daje glavne smernice za naše kulturno delo. Venčeslav Winkler podaja razvoj olstva v zadnjih letih in govori o novem tipu šole. France Kosmač piše o organizaciji radijske službe in o pomenu radija za dvig ljudske prosvete. France Brek prinaša pregled sovjetskih filmov, ki smo jih gledali v Ljubljani od osvoboditve do konca minulega leta; Stane Mikuš pa govori o vrednosti slovenskih kulturnih spomenikov in o naši dolžnosti, da jih ohranimo v bodočosti.

Dve lestvici za odmero dohodnine

Novi zakon predpisuje za odmero davka na dohodek dve različni lestvici: nižjo lestvico za davčne zavezance, ki prejema jo mezdne plače, nagrade in honorarje ali obresti od hranilnih vlog, in drugo višjo lestvico, ki velja za vse ostale primere. Morda se bo komu prvi hip zdelo, da se z različnimi lestvicami krši načelo davčne enakosti. Če pa se v stvar malo pogledimo, bomo takoj spoznali, da zahteva tako diferenciranje prav načelo davčne enakosti in pravičnosti. Davčna enakost bi bila zgolj formalna in na papirju, če bi za vse davčne zavezance veljala ista lestvica. Razlikovanje ne narekuje samo okolnost, da so dohodki od plač in mezd finančnim organom vedno dobro znani, medtem ko pri ostalih dohodkih ne. Razlikovanje pa je še bolj potrebno iz razlogov pravičnosti. Dohodki delavca in nameščena izvržajo izključno iz njegovega osebnega dela in so odvisni od njegove delovne sposobnosti; ti dohodki odpadajo v primeru nesposobnosti za delo. Dohodki ostalih davčnih zavezancev pa izvržajo v značni meri ali pa izključno od premoženja (posest, donos kapitala ali pridobitnega podjetja). Taki dohodki niso toliko odvisni od osebnega dela davčnega zavn. anca in od njegove delovne sposobnosti in predstavljajo pogosto brezdelni dohodek odnosno dohodek kapitala. Če hočemo ustreči zahtevi po davčni pravičnosti, tedaj nam mora biti že ta razlog dovolj tehten za uvedbo različnih davčnih lestvic.

Seveda ni izključeno, da bo v posameznih primerih pri majhnih zavezancih davka po prijavi povzročila uporaba višje lestvice trdote, ki pa se bodo lahko omilile z milejšo odmero davčne osnove po davčni komisiji. Če pa se bo v teku izvajanja zakona izkazalo, da je treba predpise in določbe še tu in tam izpopolniti, tedaj take korekture zakona ne bodo zvezane s težavami kakor v dobi, ko je veljal stari zakon o neposrednih davkih.

V tej zvezi se je treba dotakniti še vprašanja, zakaj se obremenjujejo dohodki kmeta po drugi višji lestvici, čeprav so ravno kmetovi dohodki plod

trdega in težkega dela. Če bi kmetu odmerili davek po denarni vrednosti vseh njegovih dohodkov po istih načelih, ki veljajo za delavca in nameščena, če bi torej upoštevali pri kmetu tudi vse dohodke v naravi (hrana, stanovanje, kurjava itd.), tedaj je jasno, da bi morali tudi dohodke kmetov obremeniti po nižji lestvici, ki velja za delavčeve dohodke. Ker pa bil bil tak odmerni postopek zelo kompliciran, predpisuje zakon, da se morajo davčne komisije pri ocenjevanju dohodkov kmeta naslanjati na katastrski čisti dohodek, ki predstavlja le del denarne vrednosti vseh dohodkov kmeta. Katastrski čisti dohodek predstavlja oni dohodek zemljišča, ki ostane po odbitku ne samo dejanskih stroškov, temveč tudi vrednosti osebnega dela in dela živine. Pri obdavčevanju na podlagi katastrskega čistega dohodka se torej v glavnem upošteva le dohodek v denarju, zato obdavčenje po višji lestvici nikakor ni v nasprotju z načelom davčne pravičnosti.

Novi zakon pa vrhu tega brez posebnih formalnosti dopušta znižanje davčne osnove pod katastrski čisti dohodek, za kar je prejšnji zakon predpisoval zelo kompliciran postopek. Davčna osnova se lahko zniža v vseh primerih, kadar je kmet zaradi ujma, poudrni ali podobne škode ali pa zaradi nesreče v hlevu itd. prišel v težave. Seveda pa daje novi zakon davčni komisiji tudi pravico določiti osnovo preko višine katastrskega čistega dohodka, kadar je kmet ob posebno ugodnih prilikah dosegel nenavadno velik izkupiček za svoje pridelke. Tako znižanje ali pa zvišanje osnove se določijo s sodelovanjem ljudstva preko davčnih komisij. Tako omogoča novi zakon pravično obdavčenje po dejansko gospodarski moči. To pa je potrebno tudi zaradi tega, ker katastrsko čisti donos pogosto ne ustreza resničnim pridobitnim potrebam. Pri odmeri davka kmetom bo prišla še prav posebno do izraza velika pridobitev novega zakona, namreč demokratizacija odmere davka z najširšim sodelovanjem ljudstva, o čemer bomo bolj podrobno razpravljali v naslednjem članku.

»V naši sredi ne smejo najti mesta tisti, ki morejo, a ne marajo delati. V naši deželi imajo vsi državljani enake pravice, toda tudi enake dolžnosti.« Tito

OSIJEK

V Slavoniji in Baranji bodo pri spomladanski setvi posejali vsa polja

V Slavoniji in Baranji je nad 1 milijon 114.360 juter orne zemlje. V jeseni so obdelali in posejali z ozimno 227.521 juter, od tega 61.841 juter s pšenico, 1875 juter z ržjo, 5783 juter z ječmenom, 716 juter z ovsom, 1720 juter z grahamo in 128 juter s ostalimi rastlinami.

Osijsko okrožje bo pri spomladanski setvi posejalo površino 118.480 juter. V načrtu predvidevajo, da bodo posejali 84 juter z jaro pšenico, 3006 juter z ječmenom, 18.204 juter z ovsem, 55.986 juter s koruzo, 4418 juter s sladkorno peso, 2537 juter s sojnicami, 2712 juter s krompirjem in lanom, 3373 juter s krompirjem, 1855 juter z zeljem, 349 juter s čebulo, 511 juter s papriko, 1281 juter s fižolom, 878 juter z grahamo, 618 juter s papriko, 361 juter z zelenjavo in 361 juter z vodenimi dinjami.

V osiškem okrožju bodo obdelali državna posestva, ki merijo 85.390 juter, in 192.181 juter privatnih posestev.

V okrožju SlavonSKI brod bodo letošnjo spomlad posejali z različnimi kulturnimi rastlinami 175.379 juter.

ZAGREB

Gradbena dela v zagrebškem okrožju

V območju zagrebškega okrožja so med vojno največ pretrpeli okraji Velika Gorica, Donja Stubica in Jastrebarsko. Načrt, ki so ga izdelali lansko leto za zopetno izgradnjo teh prizadetih krajev, je imel velike hiše, kljub temu pa so dosegli zadovoljive uspehe. Lansko leto so zgradili in popravili za 70 milijonov dinarjev gradbenih objektov, država je za vse to izdala 11.495.000 din. Ostalo pa znaša prostovoljna delovna sila.

Za izvršitev načrta za leto 1946 bodo porabili okoli 100 milijonov dinarjev. Od tega bo šlo za visoke gradbe 80 milijonov, za gradbe mostov in cest pa 20 milijonov dinarjev. V letošnjem načrtu predvidevajo zgradbo 180 novih in popravilo 320 stanovanjskih hiš, kakor tudi zgradbo 450 novih in popravilo 120 gospodarskih poslopj. Poleg tega imajo v načrtu tudi popravilo šestih in postavitev osmih novih šolskih poslopj.

VINKOVCI

V okraju Vinkovci so pričeli z naseljevanjem družin iz Zagorja in Dalmacije

Komisija za ugotovitev posestev in poslopj, ki pridejo pod udar zakona o agrarni reformi in kolonizaciji v vinkovškem okraju, je uspešno končala svoje delo.

Po izdelanem načrtu bodo v okraju naselili okoli 1500 družin iz Zagorja in Dalmacije. Ostala poslopja in zemljišča bodo razdelili demobiliziranim borcem iz Srema in Slavonije, ki nimajo posestev ali hiš.

Pred kratkim so pričeli z naseljevanjem in večje število kolonistov se je že vnelo v svoje nove domove.

BANJALUKA

V banjaluškem okrožju posluje 180 zadrug

Združništvo v banjaluškem okrožju se naglo širi. V kratkem času je bilo ustanovljenih 145 poljedelskih zadrug s skupno 53.523 člani, 16 delavsko-uradniških nabavljalnih zadrug s 11.204 člani, 7 delavsko-obrtniških zadrug s 66 člani. Skupno število zadrug v banjaluškem okrožju je 168. V začetku so se zadruge morale boriti z mnogimi težavami, toda s pomočjo ljudskih oblasti in z množičnim pritokom novih članov so se obnesle. Dosele je zadruge za svoje člane prekrbele velike količine živil, semenja in poljedelskega orodja.

Otona Zupančiča, Iga Grudna, Toneta Seliskarja in mlajših — Jožeta Udoviča, Petra Levca in Franceta Kosmača. V poeziji srečujemo iste motive kot v pripovedstvu. Osnovno doživetje je junaška borba našega naroda.

Med besedilom so reprodukcije umetniških risb in podobe naših umetnikov-partizanov Božidarja Jakca, Franceta Miheliča, Nikolaja Pirnata, Dragota in Nandeta Vidmarja, Doreta Klemenčiča, Iveta Šubica, Vita Globočnika in Alenke Gerlovičeve. Podobe prikazujejo prizore iz življenja v partizanski borbi, v taboriških in po osvoboditvi pri delu za obnovo.

Koledarski del se je izdajateljem manj posrečilo. Vsakemu mesecu sta določeni dve strani z običajnim pregledom dni in s podobami, ki predstavljajo pomembne dogodke iz naše borbe v tistem mesecu. Podobne spremljajo priloznostni verzji, ki pa vsebinsko ne ustrezajo povsod slikam. Tudi se pesniku in slikarju ni posrečilo vedno izbrati dogodka, ki bi bil bistvenega pomena za tisti mesec. Vsak mesec ima pregled spominskih dni.

Kljub nekaterim pomanjkljivostim knjige lahko rečemo, da se nismo imeli koledarja, ki bi nudil ljudstvu toliko petrega in bogatega gradiva kot »Koledar Osvobodilne fronte«.

Koledar Osvobodilne fronte

Slovenski knjižni zavod je izdal knjižo »Koledar Osvobodilne fronte za leto 1946 — leto obnove in delac«. Knjižo je uredil Ignac Koprivec, zaglavja je napravil Slavko Pengov. Sodelujejo 56 javnih in kulturnih delavcev z različnimi prispelki. Koledar je okusno opremljen, po vsebini izredno bogat in nudi vpogled v važna sodobna vprašanja vseh področij. Gradivo je zelo obsežno. Kvaliteta dela je tako visoka, da ima koledar v resnici trajno vrednost.

Prve strani knjige prinašajo fotografije naših političnih predstavnikov. Koledarskemu delu sledijo politični, vojski, gospodarski, kulturni, verski in informativni članki. Članki in razprave političnih voditeljev maršala Tita, Edvarda Kardelja, Josipa Vidmarja, dr. Marjana Breclja in Zorana Poliča so v glavnem ponatisi. Vsebujejo gradivo, ki je temeljne važnosti za zgraditev naše ljudske oblasti in nove države. Nadaljnji politični članki posegajo v razna politična vprašanja. Tako govori Jane Hribar o boju kmetov za staro pravdo in poudarja, da se začnjenja z agrarno reformo nova doba za našega kmeta Boris Zihler prikazuje borbo jugoslovanske reakcije proti pravicam ljudskih množic, politično brez-

pravnost in narodnostno vprašanje v stari Jugoslaviji. Gaber opozarja na naloge in sodelovanje ljudstva pri izgradnji države. Ivan Bratko daje nasvete za pravilno in uspešno delovanje ljudskih odborov. Cene Logar podaja razvoj organizacije Osvobodilne fronte in analiza pridobitve osvobodilne borbe. Erna Mušerjeva piše o sodelovanju naše žene v osvobodilnem boju, o njenem novem položaju in nalogah.

Vojaški članek Dušana Kvedra označuje glavne razvojne stopnje naše vojske. Dušan Pirjevec prikazuje politični in oboroženi boj primorskega ljudstva za svobodo.

Gospodarski članki se dotikajo vseh panog gospodarstva. Stane Ozvald govori o razvoju naših industrijskih obratov v preteklosti in v dobi po osvoboditvi ter kaže perspektive za bližnje bodočnost. Ing. Kersnič in ing. Zumer govorita o pomenu rudarstva in kovinarstva v našem gospodarstvu ter o dolžnosti rudarskih in železnarskih strokovnjakov. Ing. Tomažič razpravlja o pomenu in delu tehničnih baz pri obnovi, Edo Ravnikar o vlogi provizorjev pri reševanju stanovanjske krize, Milan Dolenc

»Brez Trsta ni kruha za Istro!«

Nedeljsko dopoldne je bilo sončno; vendar se v centru mesta niste mogli znebiti mučnega občutja zaradi terorja, ki ga je začela civilna policija...

Odpeljali smo se v Istro, preko demarkacijske črte; tja, kjer ni čerinov, tja, koder je ljudska oblast. Sv. Jakob, tržaško predmestje, je hitro za nami. Tod je vse v zastavah. Potem zagledamo prve cvetoče češnje, kmetice v črnini in z obloženimi osli, nizke brajde s skrbno obrezano in vezano trto, s še bolj skrbno obdelano zemljo pod brajdami. Pokrajina, ki se začena vzpenjati iz Miljskega zaliva po ploskih hribih, je ob morju vsa v gredah s kamenitimi ograjami. Te grede ležijo druga nad drugo ter se zde od daleč kakor velika stopnišča. Sicer so ploske vzpetine nizke, kakor so nizke s kamnom in opeko zidane istrske hiše; vsa pokrajina je nekam gola, sivkasta in rjavkasta, kakor so sivkaste nizke vrbače in kakor so rjavkaste ploščate in štirioglate zlebašte strome. Med rodovitno prstjo so zarezani globoki jarki. Za kamenitimi ograjami — ponekod razpadajočimi, cveto marelice z rožastimi cveti, so smokve s krivenci in fige s topimi in zvitiimi vejami. Za vsem tem pa goli hribi. Takšno pokrajino najdemo samo še v Bosni in v Makedoniji. Tu pa je to Istro, skozi kakršno se vozite proti Kopru. Izolji in Piranu. Ali mi zavijemo ob Rižani v notranjost polotoka.

Modrikasta reka teče skozi rodovitno dolino, ki pa se kmalu zoži; ponehava pa tudi rodovitnost njiv, ki so vedno bolj le še njivice, pa tudi rodovitnost travnikov — ali samo še pašnikov. Vedno več je kamenja, grčevnata pokrajina je obrasla samo še z nizkim in redkim grmičevjem. Nizka vas, ki se pokaže za ovinkom, se skoraj nič ne razlikuje od ceste in pokrajine. PRI ČEPKO JE BIL POSTAVLJEN K.N.O.O. 10. AVG. 1942 — piše ponosno na tabli, obešeni na steni hiše. Na steni sosedne hiše pa piše: NI TREBA DOSTI RAZPRAVLJATI, NASE LJUDSTVO JE POKAZALO Z ŽRTVAMI SVOJH NABOLJŠIH SINOV IN HCERA, DA HOCE JUOSLAVIJO! Iz hiše pride Lazar Miklavčič z ilegalnim imenom Tomaž ter nam začne pripovedovati, kako so se tu v teh borih kočah ob veliki cesti skrivali partizanski kurirji že leto dni pred italijanskim razpadom.

»Pripeljal jih je tovariš Stanko... Prišli so z Vitkotom... Tu smo jih skrivali, tu smo vzdrževali zveze z njimi — po cesti so se ustavljali karabinjerji... Potem pokaže Tomaž s ponosom list, potrjen od KNOO, da je delal tovariš Miklavčič — Tomaž od leta 1930 za Jugoslavijo. Ta dokument moramo fotografirati. Potem pridejo iz hiš še drugi. Tu je Justina Sik — Pavla; tudi ona je trepetala za partizane, pomagala jim je, da bi prišla Jugoslavija. Po zidovih piše: DEMARKACIJSKO CRTO JE TREBA ZBRISATI! Tomaž nas povabi na kozarec črnega rofoška. Pod »napo« kraj ognjišča sedita dve starki, ena ima 85, druga 78 let; obe sta prali in pletli za partizane. Sedemletna Ančka Kafolova iz Krtna, iz sosedne vasi, pa je nosila pošto v rokavih za partizane; bila je njihova najmlajša obveščevalka.

Istrsko ljudstvo je vse hiše okrasilo z zelenjem.

»Samo še Trst nam manjka,« pove Veronika Savova, »Brez Trsta ni kruha za Istro. V Istri ni kruha, v Trstu smo imeli kruh. Moj sin, moj Ernest je bil v borbah 20 mesecev, trikrat je preliel kri, pa pravi, da bi šel še v borbo. Trst mora biti naš!«

»Bili smo rojeni Cah,« pove Ivanka, »oni, Lah! pa so nas pisali Giacelli. V žakelj« so nas dali, smo rekli mi.«

Zdaj začnejo pripovedovati vsi povprek krivice, ki so jih morali prenašati pod Italijo. Učitelji so izbijali otrokom v šoli zobe, fašisti Lavriha je izbil zobe 50 letnemu Tonetu Bernetiču. Marta Kafolova je imela 14 let, ko so jo odgnali v tržaški Coroneo. Zaprlji so jo, ker je učila v Rozarijih istrske otroke slovensko brati in pisati. Potem sta bili pod slavaloki na križišču pri Averskem mostu še mladinki Cilka Savova in Vida Primožičeva. Fašisti so ju ujeli in pretepli. Vida je skočila s 1. nadstropja in ušla. Cilko pa so tepli po hrbtu in hodili z okovanimi čevlji po njej. Takrat je imela 18 let. Zdaj čaka tudi ona na komisijo. Pastir Severin Katol je moral nositi municijo, ko je bil »rastrelement«. Dobili so ga na paši in ga pretepli.

Med našimi pogovori so se otroci postavili pod slavalok in zapeli:

»Saj Primorska je slovenska, nočemo fašistov več...«

Cesta se začne dvigati v serpentinah. Nad temi vijugami se vzpenja vas, za njo je dolga kamnita stena. Ob cesti pred Crnim Kalom nas ustavi napis STOJ. Napis kaže na sveži zeleni vene. Na tabli je napisano: TUKAJ JE BIL OUSTRELJEN OD NEMCEV 10 BORCEV DNE 2. 10. 1943 — SLAVA PADLIM ŽRTVAM! Otroka, ki sta nabrala zvončkov ter jih prinesla na kraj, kjer so Nemci in fašisti streljali njihove očete in brate, povesta, da je bila »racija«, da so bili njihovi ujeti v vasi in da so jih na tem kraju postrelili.

Ploskve gole istrske pokrajine se vedno bolj raztezajo. Nad Crnim Kalom se odpre še enkrat pogled na morje in na Trst. Hrastje, ki raste tod, je nizko in skrivenčeno. Sredi tega kamenja so plitve vrtače; po njih je po nekaj metrov zemlje, ki jo je tod istrski kmet obdal s kamnito ograjo, da bi jo očeval pred burjo. Danes je pusta pokrajina popisana na gosto s tem belim kamenjem. Po-

se vam zdi, ko jo preberete, da je daleč prenamajna. Na njej je napisano: MUČENIŠKA LIPA. DNE 30. 4. 1944 TALI-JANSKI FAŠISTI U SKLADU SA NJEM-CIMA ZAPALISE SELO LIPA I NA ZVERSKI NACIN POKLASE I ONDA SPALISE 271 OSOB: STARCE, ŽENE, DJECU, 10 BORACA PALA NA BOJ-NOM POLJU. OD 450 OSTALO NAS 170. ZA NASE ŽRTVE TRAZIMO PRIKLJU-CENJE JUGOSLAVIJI. Vas Lipa, mučeniška Lipa leži 2 km od Rupe.

Odpeljali smo se proti Opatiji, ali misel na Lipo nas ni več zapustila. Vedno več znamenj ob poti je spominjalo na njo. Mučeniška Lipa je postajala mučeniška Istra. Istra, ki se je upirala, Istra, ki je žrtvovala ne samo 271 zažganih in 10 padlih borcev, ampak Istra, ki je žrtvovala na tisoče in na tisoče svojih najboljših za tako veliko stvar, kakor je priključitev k Jugoslaviji. — STOJ za STOJ-em se vrsti ob vesti, tabla za tablo. V Mučičih so ustrelili Nemci 14. 9. 1943 Milana Mavriča, ki ni storil nič drugega, kakor da se je pripeljal po cesti s kolesom, ko se je Nemen zljubilo streljati. Med temi tablam so napisne table o partizanskih akcijah. Tod je prog, in po tri-in še večkrat so vrgli partizani na istem mestu tračnice v zrak. Med tablam berete napisano pod slavaloki: NASE GRANICE OBILJEŽENE SU KRVLJU NAŠIH BORACA!

Za Matuljem se odpre pod nami Reški zaliv. V ozadju je videti masiv otoka Cres. Spodaj je Opatija, naš Hollywood, vsa v zelenju; za letoviščem je Lovran. Niže njega so se lani zadnje dni aprila izkreale enote IV. armije, da bi osvobodile mučeniško Istro in osvobodile Trst. Teh istrskih pečim pod Lovranom so se takrat oprile roke naših borcev, ko so se pripeljali pod zaščito noči preko Kvarnerskega rokava. Takrat je bila v Istri pomlad. V četvrti in zelenju je tudi zdaj vsa obala pod Opatijo. Trta raste tod iz rdeče zemlje, cvetijo marelice in češnje. Drugeče raste po pobočjih hrastovo-grmičevje. Med njim in kamenjem so vedno bolj na gosto oljke, čeli oljni nasadi. V Močeničah nam pokažejo napis na pokopališču. Tam piše, da je pokopan na njihovem pokopališču ameriški pilot. Strije piloti so se rešili, eden se je ubil. Nemoi ga niso pustili pokopati. Zato ga je prebivalstvo preneslo s hriba in ga ob dveh ponoči na skrivaj pokopalo. Okrašen grob leži sredi med njihovimi padlimi in umrlimi. Na grobu je sveže cvetje. »Tako iskreno smo mi verovali v naše zavezničke,« pove možki, ki nas je popeljal na pokopališče.

Pod Močenič, ki leži visoko nad morjem in nad samimi ozelenelimi vrtovi, ki se kakor velike stopnice spuščajo strmo proti morju, smo se peljali mimo kraja, kjer je ljudstvo samo petkrat razdrlo cesto, da bi »usporili put neprijatelju«. Vračamo se in pod nami se izneznada odpre Močeniška Draga. To je rdeča zemlja v kotanji ob morju, so vinogradi in veliki napisi: TITO. Potem znova STOJ in znova STOJ. Tabla: OVDJE JE ZAPOČELA BORBA ZA KONACNO OSLOBODENJE ISTRE. Potem je kraj, kjer je 27. avgusta 1944 I. istrska brigada uničila dva avta, pobila 24 Švabov ter jih 40 ranila. V Opatiji pa je napis pred hotelom v središču mesta, kjer sta bila ubita dva stražarja, da ne bi bil okupator nikjer več varen pred partizani, pred osvoboditelji in masčevalci. Ves čas ob obali so hiše, v katerih so gnezdili SS-ovci. S terase se je videla modrina Reškega zaliva, v kletih teh vil pa so klali in mučili borce za osvobodjenje Istre. Ta borba je trajala do zadnjih dni. Nemci in fašisti so klali do zadnjega. Pri Lovranu so Istrani postavili velik križ nad jamo, v katero so zaidali Nemci pred osvoboditvijo 37 žrtev, potem ko so jih strahotno razmrcvarili. Sedmi dan po osvoboditvi so odkrili partizani v jami iznakažena trupla borcev. Svoja življenja so morali dati tik pred osvoboditvijo Istre. Pred Opatijo je ena izmed takih SS-ovskih mučilnic razbita. Na podrtinah je napisano: »Tu je bil zlomljen 28. aprila 1945 zadnji odpor fašistične zveri.«

V eni takšnih hiš, kjer so se pred letom šopirili Nemci, je danes dom za partizanske sirote. 72 istrskih otrok. 52 jih je brez očeta, 12 jih je brez matere. Štiriletna Andjelka iz Istre pa vam pove strahotno zgodbo, kako so koljači prišli v njihovo istrsko vas, v Kaldir, in kako so klali njeno mater. Ona je morala vse to gledati. Nobena muka ji ni ušla. To je zdaj edina njena zgodba. Pred očmi jo ima, ko leže, da bi zaspala; pred očmi jo dobi, ko se prebudi.

Otroci mučeniške Lipa so bili srečnejši. Nihče ne ve, kaj se je začelo go-diti po vasi takrat, ko so Nemci in ustaški ter četniški koljači 30. aprila 1944 obkolili vas, zgnali ljudi v hišo na kraj vasi ter začeli požgati. Ljudje v okoliških vaseh so slišali samo rafale, a ko so se vrnili v vas, ni bilo več vasi, a tudi vašanov ne več. Našli so pobita telesa, v hiši na koncu vasi pa kosti 269 žena, starcev, mladenk in otrok, nekateri še dveh mesecev niso imeli. Rešil se je edini stari Zmajko. Napravil se je mrtvega kraj ubite žene ter ni dal znaka, ko mu je koljač zarinil nož v roko. V hiši na koncu vasi pa so zgoreli stara Jelena Simičeva, potem njena hči Ana

Požrtvovalno delo mežiških rudarjev

V zgodnjem jutru, ko je prvo jutranje sonce ožarjalo Peco, smo prispeli do mežiškega rudnika. V svetilčarni smo dobili karbidke in sedli v vozičke električne železnice, ki nas je po dolgem Glančnikovem rovu, od katerega se odepi nešteto prog na vse strani, pripeljali do Moringovega vpadnika. Z izvoznim košem smo se spustili po njem v nižja obzorja.

V pogovoru smo izvedeli, da so ljudje iz Mežiške doline že pred 400 leti kopali svinco v teh krajih. Po prvi svetovni vojni je bil rudnik last inozemskih delničarjev in družb, ki so ga opremili z novimi stroji, da so čimbolj izrjavali rudnik velikih zakladov svinčene rude.

Po fašističnem vdoru so prevzeli rudnik nemški kapitalisti in divje ropali še neodkopane plasti svinčene rude. Rudnik so samo ropali, niso pa vrtali novih ro-vov in zasledovali novih rudnih plasti, kar je potrebno za obstoj rudnika. 384 mežiških rudarjev je odšlo med partizane in 112 jih je padlo za svobodo domovine. Ko so pokvarili električni daljnovid in ni bilo toka, je vsa nižja obzorja zalila voda, ker sesalke niso več delovale.

Po osvoboditvi so popravili daljnovid in izrjavali vodo iz zalitih obzorij, obenem pa so začeli s kopanjem svinčene rude, ki je tako nujno potrebna pri obnovi našega gospodarstva.

Na koncu prog smo prišli do kopača, ki je v vrtalnem stroju na zračni pritisk vrtal v stenah in zasledoval svinčeno rudo. Voda je tekla nanj s stropa in iz stranskih razpoklin in pred mokroti mu niso pomagali niti gumijasti škornji in gumirani plašč. Kopač je imel na svojem vrtalnem stroju novo vrtalno nogo, ki jo je

ki leže mnogo nižje od rudnika, proti Mežici nov rov, po katerem se bo voda odtekala in pri tem gnala veliko električno centralo.

Dan za dnem delajo mežiški rudarji v vodi, mrazu in na prepihu, toda svojo jamo so vzljubili tako, da skoraj noben Mežičan noče drugam kot v svoj rudnik. Pri svojem delu se zavedajo, da delajo danes zase in ne za tuje izzemalce. Zato s predlogi in izboljšanimi pomagajo vodstvu in dvigajo proizvodnjo. Stroje in naprave čuvajo kot svojo last, kar je pač najbolje dokazal tov. Veseljko Franc.

Zmanjkalo je toka, črpalke so se zaradi tega ustavile in voda v vpadniku je narasčala. Pogonali so rezervni benecinski motor, da bi dvignili poglbovalne sesalke, toda sesalni koš se je zapel med proge in sesalk niso mogli dvigniti. Pet rudarjev, ki so stali do vratu v vodi, se je prizadevalo, da bi rešili sesalke in motor, ki je bil že do polovice v vodi. Tedaj pa je skočil tov. Veseljko v vodo. S silnim naporom je z žepnim nožem v treh minutah prerezal gumijasto cev z železnimi spiralami in nato so lahko sesalke dvignili.

Vso rudo izvoziijo iz jame po glavnem izvoznem rovu, ki pride na dan v Žerjavu. Tu jo stresajo v bunker, nato pa jo vozijo žične železnice prepeljejo na vrh izbiralnice, jalovino pa na izspališče. V izbiralnici ločijo rudo od jalovine. Zraščeno rudo drobijo v željstunem drobilcu in valjastih mlinih ter jo nato ločijo v ločilnih strojih in na stresalnih splavih, kjer se sortirajo jalovina, svinco in cink. V oddelku za flotacijo izločijo čisto svinčeno in čisto cinkovo rudo v najfinejših delcih

V majhnih vozičkih vozi električna lokomotiva rudarje na delo.

iznašel mežiški rudar tov. Tomšič. Poprej je kopač prenašal udarce kladiva in je moral spodnja dva zaloma vrtati z roko. S to izpolnitvijo pa lahko vrta tudi spodnja zaloma in udarce prenaša vrtalna noga.

Po ozkih stopnicah, ki so vsekane v lesen hloed, smo se povzpeli na odkop. Pravkar so ustrelili in kopači so metali kose svinčene rude v drbo. Po nji drči ruda v vozičke, ki stojijo spodaj na prog in jih nato po vpadniku in po glavnem izvoznem rovu na VII. obzorju od-peljejo na dan.

Ob osvoboditvi, ko so imeli delavci precej dela z izrjavanjem vode, kakor tudi z zasledovanjem novih rudnih plasti, je bila produkcija majhna. S požrtvovalnim delom in skupnimi napori so mežiški kopači dvignili svojo storitev in tudi produkcijo izkoptine, vendar pa je izpljen veliko manjši, ker je okupator izropal vse rudne partije.

Spustili smo se še nižje po Moringovem vpadniku. Voda teče v curkih s stropa, s strani in po vpadniku. Delavci vrtajo z vrtalnimi stroji in poglbovalni vpadnik, stoje do kolen v vodi in s stropa teče neprestano nanje. Toda rudarji vrtajo naprej, kajti zavedajo se, da je treba vpadnik poglbovati, da je treba najti nove plasti rude in s tem omogočiti nadaljnje kopanje, dvig produkcije, kakor tudi kruh in zaslužek Mežiški dolini.

Močne električne sesalke črpaajo vodo iz rudnika, ki je 114 metrov pod vodno gladino reke Meže in ima govolvo največ podtalne vode izmed vseh evropskih rudnikov. Če ne bi dnevno izrjavali več milijonov litrov, bi podtalna voda zalila vsa nižja obzorja. Sedaj kopljejo od Prevalj,

od jalovine nakar jo osušijo na rotacijskih sušilnih filterih.

V topilnici prepražijo svinčeni koncentrat na pražilnem stroju. Tako dobimo praznec, ki ga mešamo z debelo rudo ter jo nato na mehanskem ognjišču stali-mo. Tu so delavci v veliki nevarnosti, da se zastrupijo s svincem. Zato delajo le po štiri ure dnevno in hodijo vsakih 14 dni na zdravniški pregled.

Svinco, ki ima v sebi še antimon, cink, arzen in baker v čistilnici prečišči, odstranijo nečistočo, nato ga vlivajo v modele in svinco je pripravljen za uporabo.

V topilnici delavci in nameščenci sodelujejo s predlogi, zato se izdelek izboljšuje ter precej prištedijo na materialu. Tako so n. pr. pri rafinaciji zmanjšali procent izgub od 15 na 8%, skrajšali so čas čiščenja in na vsak kotol prihranili 500 kg premoga.

Vzrok uspešnemu delu mežiškega rudnika pa je v veliki meri v tem, da vodstvo podjetja in sindikalna podružnica tesno sodelujeta. O vsaki nalogi se skupno pomenita, zato je v podjetju pravilno razmerje in vlada dobra delovna disciplina.

Mežiški rudarji so se odzvali pozivu na prvomajsko tekmovanje svojih delovnih tovarišev iz rudnika Trepče. Izdelali so si podroben tekmovalni načrt, tako v dvigu proizvodnje kakor v izboljšanju produktov, v delovni disciplini in v kulturno prosvetnem delu. V tekmovanju vlagajo mežiški rudarji vse svoje moči in sposobnosti, da tekmovalni načrt ne samo dosežejo, marveč prekoračijo in s tem pripomorejo naši domovini do čim hitrejšega gospodarske obnove.

Da bi prišli do novih plasti rude, vrtajo rudarji z vrtalnimi stroji stene, ki jih nato razstreljujejo.

Moljavec s svojimi štirimi otroci, potem Simič Nika, ki so ji fašisti in ustaši rezali nogo — tako razrezano so jo našli, potem Simič Tereza in njeno dete, ki so ga zaklali v zibelki in mu izrezali oči — takšno dete so drugi dan našli, ubiti je bil starec, katerega so našli z masno knjigo v roki, potem... potem... Na tabli, ki visi na požgani domačiji piše: »269 žrtv zatvorenih, okrutno mitralje-zom pokosenih.« Vse stene so obložene

z venci, mi pa smo stopili med tiste stene kot v svetlišče.

Vračali smo se. Bila je že noč. Na Bazovici smo zvedeli, da je bil popoldne na Škrednjem pokolj. Kdo je kdaj streljal z mitraljezi na naše ljudi: v naše žene, v naše otroke, v našo mladino? Pojdite v mučeniško Lipo. Tam vam 170 preživelih pove, da so bili to vselej njihovi smrtni sovražniki: Nemci, italijanski fašisti ter ustaški in četniški koljači. Iz B.

Pred vasjo Lipo, kjer so Nemci poklali in nato zažgali 217 ljudi, je tabla, na katero so prebivalci napisali vse svoje žrtve.

Medtem prideta dva možka in zahtevata dokumente. Skrbno jih pregledujeta in si vpišeta imena. Ko vprašamo, kdo sta, odgovori eden izmed njiju s ponosom:

»Od ljudske oblasti smo.«

Vaščani začneta svoja pripovedovanja z besedami:

»Danes, ko smo osvobodjeni...«

Tod ob Rižani ima vsaka hiša svoj slavalok. Moški in dekleta obešajo in pribijajo zelenje na stene svojih zidanih domov. Na zidani škarpji ob cesti piše: NAS KRAJ IMA 27 ŽRTEV — 5 VDOV — 6 OTROK PADLIH BORCEV — ZIV-LJENJA SO DALI ZA FLRJ. Na slavaloku, ki polje v Krline, je napisano: BORCEV IZ KR TIN JE 25 — PADLIH 7.

Pod slavalokom je zbrana skoraj vsa vas. To smo doživeli danes že drugič, to smo doživljali potem po vsej poti proti Opatiji.

»Ali stražite slavalok?«

»Ne, tu je naša cona. Pri nas ni več fašistov. Kakamo na komisijo,« odgovorjajo ženske.

»Vsak dan jo zdaj čakamo,« pove kmetica Ivanka Cahova. »Čakamo jih, da bi jim povedali. Vse bi jim povedali. Smo dosti trpeli pod fašizmom, ko so nas tepli po ustih, če smo po naše govorili. Mi vsi smo dosti žrtvovali za našega tovariša Tita. Vemo, zakaj smo žrtvovali. Sem naj pridejo čerini,« pa bodo videli. Maternega jezika nismo smeli več govoriti.« Majhna drobna kmetica se vsa razvname; zadnjega ne more in ne more pozabiti. »Dokler je bila tod Italija, nismo dobili niti polente, dobivali so jo samo njihovi, oni s črnimi srajcami. V borbo nazaj že, pod Italijo nismo več!

pisana je z besedo, s katero hoče danes Istra povedati vse, kar ji leži na duši; ta beseda je: TITO.

V napol požgani Petrinji so pravkar dobili časopise. Tudi nedeljska »Pravica« in »Poročevalec« sta med njimi. Vaščani prebirajo liste, govore o komisiji in o Trstu. Znova zvemo, da brez Trsta ni življenja za Istro. Sredi te vasi in puste pokrajine, kjer vidiš pod vasjo samo ozko podolgovato kolonico in samo nekaj njivic v njej, to lahko razumeš. Tod naprej naletimo na prve črede ovac, po stenah hiš piše: HOCEMO, DA SE UPO-ŠTEVAJO NASE ŽRTEVI!

Protí Podgradu so vrtače globlje, več rodovitne zemlje je v njih. Na onstran Pasjaka piše: ŽIVOT DAMO, TRSTA NE DAMO! V Šapljanih je napis: SMO SE BORILI ZA TITA, TRST IN JUGOSLAVIJO — ŽRTVOVALI SMO SVOJE NAJ-BOLJŠE SINOVE IN HCERE!

Potem se ustavimo sredi požgane vasi, na križišču. To je Rupa. Pod križiščem, na njivi v kotanji stoje trije drogovi; po njih je napeljana struja. Na srednjem drogu je tabla z napisom: OVDJE NA OVOM STUBU BILI SU OBEŠENI 2 ODBORNIKA I JEDNA OMLA-DINKA. Nad napisom je venec. To so bili kmet Franc Iskra in njegova 22 letna hčerka Marija. Potem njihov sosed Franc Sloser. Mladenko so obešili na srednji stolp. Potem, ko so jim spodbili stolčke, je Nemeč vsakega posebej še ustrelil v tihnik. Vesil jih je pa tenenta sam. To se je dogajalo aprila 1944. To je bilo tisti mesec, ko se je zgodila tod še strahotnejša stvar. Na križišču je še ena tabla. Veliko večja je od one na drogu, kjer je zapisana smrt treh Istranov. Nosila jo dva drogova, vendar pa

Churchill skuša razdvojiti velike sile

Kritične misli akademika E. Tarleja ob Churchillovem govoru

Moskva, 14. marca. TASS poroča: »Izvestja« so objavila članek akademika Evgenija Tarleja pod naslovom »V zvezi s Churchillovim govorom«. V članku je rečeno:

»Churchill je imel 5. marca dolgi politični govor v Foultonu v državi Missouri. Svetovni tisk se je več dni mudil ob tem dogodku. Pomena tega govora nikakor ne smemo podcenjevati. Churchill je preveč znan, da se ne bi umaknil iz javnega življenja. Vendar sedaj rajši deluje pod psevdonimom »Laboristična vladar«.

Res je, da pod tem psevdonimom ne dela brez svoje prejšnje prefinjenosti in gibčnosti, pogosto kar malce grobo, toda v bistvu točno po načini, ki ga moremo pričakovati, ko gre za samega Churchilla. Toda ali je način v resnici tako važen? Diplomacija ni balet in to, kar je važno, ni način, po katerem ljudje plešejo — elegantno ali nespretno. Važnejši so njihovi motivi.

Dobro je znano, da so ostali motivi pod Bevinom isti: podpiranje sumničev proti Sovjetski zvezi, širjenje prepah v zvezi z izmišljenimi »agresivnimi« Sovjetske zveze, organiziranje sovražnih blokov, podpiranje sovražnih sosedov na naši južni meji, kjer se ustvarja slepa ulica in to umazana slepa ulica.

Churchillov govor je izdelan po naslednjem kalupu. Sovjeti na eni in Združene države Amerike v Veliki Britaniji na drugi strani imajo popolnoma različne in nespravljive ideologije. Sovjetska zveza je podjarmila vzhodno Evropo, njena moč ogroža svobodo, katere nosilec je anglosaksonska rasa, in bi torej morala ta rasa v močnem vojaškem naporu strniti sile in s silo »zaustaviti« sovjetsko »ekspanzijo« in propagando.

Ko Churchill primerja vzhodno Evropo s tistimi srečnimi deželami, ki uživajo očetovsko skrb britanske vlade, vzklika: »Glej listino svobode, ki bi morala biti v vsakem kmečkem domu! Ne bi dejal, da nahajamo posebno udobnost in »svobodo« v Kalkuti, Bombayju, Delhiju, Aleksandriji in Kairu, to je tam, kjer živi pod britansko oblastjo več sto milijonov ljudi.

Churchill smatra, da so razmere v današnji Španiji in Grčiji normalne

Gospod Churchill je tudi povsem zadovoljen s svobodo in resnično osebnostno varnostjo, ki sedaj vladata v španskem »domu«. Churchill ni našel v svoji himni »Glej listino svobode«, da bi dejal, da nahajamo posebno udobnost in »svobodo« v Kalkuti, Bombayju, Delhiju, Aleksandriji in Kairu, to je tam, kjer živi pod britansko oblastjo več sto milijonov ljudi.

»Naša dolžnost na, da se s silo vmešavamo v notranje zadeve države, ki je našo porazili v vojni,« pravi Churchill. Toda vi n. pr. tudi niste premagali Grčije, a kljub temu uporabljate strojne puške in celo mornariško topništvo, da bi grškega ljudstva s silo vsilili zasvoženi režim fašistične monarhije. V tistem času ste opravičevali svojo oboroženo nasilno intervencijo z argumentom, da pomeni Grčija pozicijo v Sredozemlju, ki je zelo važna za Britanijo, in da morate zato za vsako ceno postaviti tja lastne ljudi. Grki so bili popolnoma nesposobni to razumeti. Njim se je vedno zdelo, da so grški narod in ne britanska pozicija. Kaj je bilo treba storiti drugega z njimi, ki so pokazali tako vznemirjajoče pomanjkanje razumevanja: bombardirati jih z rušilcevi? »Umska vzdržljivost, vztrajnost pri doseganju ciljev in velika preprostost sklepov morajo voditi in usmerjati postopanje narodov, ki govorijo angleško,« pridiguje govtovnik v govoru v Foultonu. To vse-kakor drži! Grki so na lastni koži občutili to »veliko enostavnost« in »vztrajnost« Churchillovih sklepov. Toda kaj bi moglo v resnici biti enostavnije kot je vztrajno bombardiranje demonstrantov (posebno neoboroženih demonstrantov)? »Ničde ne more dovolj oceniti tega, kar so imenovali »neprepto« vrsto človeških bolečin,« je dejal med drugim Churchill.

Prisiljeno se spomni »vrste bolečin« ruskega naroda, ki je s svojim trpljenjem rešil Evropo. In še kako je ta problem zanimiv britanskega Premiera v tistem času, čeprav takrat še ni bil »zasebna osebnost« (kot se je predstavil svojim poslušalcem v Foultonu), čeprav je imel mnogo manj prostega časa za filozofska razmišljanja in pospelovanja, kot ga ima sedaj.

Sploh pa je ves ta govor kronan s Churchillovim izrazom zadovoljstva nad ugodnim položajem, ki ga uživajo vsi lojalni podaniki njegovega veličanstva, ki živijo, kakor je znano, dobro pod zaščito načela »velike listine svobode«, »Habeas Corpus« in drugih trdnih stebrov pravice in zakonitosti. Vsa ta idealna načela so bila uresničena v vseh britanskih posestih britanskega imperija. Jasno je, da je bilo to rečeno po malem kot izbran in pobožen uvod v jedro stvari. Ta pobožen vizez je posebno potreben, ko mora človek zakriti dejanja in namene, ki se ne odlikujejo po visoki moralni in po strahu božjem.

Znana je, da je Dickens govoril o nemernem značaju hinavca, ki ga je on »ustvaril«, o pobožnem mestru Peckensifu, da ta je s takšnim tekotom, kot da bi igral svoje... sosed. Tako pobožen je bil v tistih časih njegov izraz. Koga bo pa naš cenjeni govtovnik požrl? To je tem bolj zanimivo, ker je ta stvar, kot bomo kmalu videli, za nas neposrednega pomena. Zato pustimo ob strani vse to cvetje moraliza-

torske govorniške spretnosti in obrtno se do bistva in osrednje ideje vsega Churchillovega govora, do cilja njegovega obiska v Ameriki, do interesa, ki navdahuje vso njegovo delavnost po vojni in po odhodu s položaja.

Churchill poziva Združene države, naj takoj sklenejo najtesnejši vojaški sporazum z Veliko Britanijo

Svetovni tisk — tisk naših prijateljev in naših sovražnikov — je že odgovoril na to vprašanje, ki ni nima v sebi nič zagonečnega. Churchill poziva Združene države Amerike, naj ne izgubljajo niti trenutka in naj sklenejo najtesnejši vojaški sporazum z Veliko Britanijo proti Sovjetski zvezi. Ti v Združenih državah Amerike, toda ne v Veliki Britaniji, so že videli dejstvo, da je Churchill v bodoči borbi, ki jo skuša za vsako ceno zanečiti, očitno prihranil prvo mesto Združenim državam Amerike in ne Veliki Britaniji.

Churchill se v pogledu Velike Britanije očitno skromno zadovoljuje tako rekoč z vlogo pobudnika za svojo lastno državo. Ne govori tako odkrito, toda iz njegovih besed lahko sklepamo tole: Vsi grehi, ki jih on pripisuje Sovjetski zvezi, škodijo samo interesom Velike Britanije in v nobenem primeru interesom Združenih držav Amerike. Zato je idealni položaj, ki si ga zamišlja, naslednji: Sovjetska zveza bo neizbežno škodovala Veliki Britaniji na nekem mestu, bratje onkraj morja pa, ki se ogrevajo za Britance, bodo zavreli v gnev in pretekli na pomoč. Ni dvoma, da so krivne žetki, ki vežejo Veliko Britanijo s Severno Ameriko, a Churchill se zdi ljubezen Angležev do njihovih bližnjih in krvnih sorodnikov, ki so tako bogati, povsem naravna. Ker pa je predvsem človek tradicije (nekaj švedski list ga je celo imenoval človeka tradicije 18. in ne 19. stoletja), je čudno, da mu ni prišlo na um, da tudi rusko-ameriški odnosi predstavljajo neko vrsto stare tradicije. Ta tradicija, o kateri sta si ameriški in ruski zgodovinska znanost že davno ustvarili povsem določeno mišljenje, trdno temelji na stvarnih dejstvih.

Angloameriška tradicija se začena z divjo osemletno oboroženo borbo, v kateri je Velika Britanija delala vse, kar je bilo v njeni moči, da bi ovekovečila svojo oblast nad ameriški kolonisti. Ta tradicija se je nadaljevala v neki drugi vojni, ko je Velika Britanija kronala svojo napadalnost, ki je bila povzročena samo po njeni vroči želji, da požge sovražno prestolnico, to je mesto Washington. Ta »vzdržljivost« v namenih in vztrajnost volje, ki ju Churchill na nekem mestu v govoru tako občuduje, ko se obrača do svojih rojakov, je pozneje privedla lorda Palmerstona, da je do srede 19. stoletja stal na skrajno sovražnem in izživalnem stališču do ameriške vlade, ki se je z vsemi silami trudila, da bi rešila državo pred razpadom.

Uradna Anglija je z vsemi sredstvi podpirala separatistično gibanje lastnikov sužnjev v južnih državah v njihovi reakcionarni vstaji proti Lincolnu, osvoboditelju črncem. Tako so se pripetile raznovrstne stvari v »tradiciji« angloameriških odnosih, medtem ko ne opazimo niti ene takšne stvari v naši rusko-ameriški tradiciji.

Med Rusijo in Ameriko so bili vedno najboljši odnosi

Med Rusijo in Združenimi državami Ameriko so bili stalno prijateljski odnosi in če se povrne na ta nevarna leta krvave vojne v Združenih državah Amerike, bomo videli, da je bila Rusija tedaj velesila, ki je stala na ostrem in negativnem stališču do Palmerstona in Napoleona III., ki sta podpirala lastnike sužnjev v južnih državah v njihovi divji oboroženi borbi. Na to je v ameriškem tisku opozoril neki potomec admirala Fochsa, ki je leta 1867 formalno obiskal Rusijo v znak zahvalnosti. Sprejem, ki ga je Rusija priredila ameriški eskadri, je zabeležen v družinskih spominih udeležencev obiska. Ta tradicija neizpremenjenega političnega prijateljstva med vladama ni bila odna moralna vez v odnosih med ruskim narodom in Ameriko.

Sedaj v Ameriki visoko cenijo rusko klasično književnost, našega Leva Tolstojaja, našega Dostojevskega, našega Čehova. Toda mnogo let, mnogo desetletij prej, preden so ljudje v Bostonu, New Yorku in San Franciscu začeli čitati, so v Moskvi, Petrogradu, Saratovu in Irkutsku čitali in proučevali sijajnega Edgarja Poea. Rusko slikarstvo, glasba in kiparstvo in ameriške znanstvene in tehnične pridobitve so vedno doživljale najbolj globok medsebojni odziv in prijateljski neželi.

Svede so reakcionarji v Združenih državah Amerike dolgo vse do leta 1934 ovrhali vzpostavitev normalnih diplomatskih odnosov s Sovjetsko zvezo. Reakcionarni krogi v Združenih državah Amerike so nekajkrat uspeli, da uresničijo nekatere druge stvari. Tako se jim je na primer posrežilo, da so pregovorili vlado, da se je udeležila in podpirala intervencijo proti mladi sovjetski republiki. Zgodilo se je tudi to, da je septembra 1931 predsednik Hoover obvestil Japonsko, da se vlada Združenih držav Amerike ne bo upirala, če se bo Japonska razširila v severno Mandžurijo.

Vendar pa so napredne sile dobile premoč nad reakcijo, tako da so sedaj rusko-ameriški odnosi že mnogo let znova dobili svoj tradicionalni prijateljski značaj. Še bolj sta nas zblizala pretekla svetovna vojna in skupna borba proti mrzkemu in krutemu sovražniku. Kakšen argument smatra torej Churchill za dovolj močan in prepričljiv, da tako vztrajno poziva ameriške državljane (ker s svojo propagando ni začel šele v Foul-

tonu), da pogazijo te kulturne in politične vezi, to staro tradicijo in da se obrača do ruskega naroda in vseh narodov Sovjetske zveze z ultimati in grožnjami, z »najsodobnejšimi in podobnimi vrstami orožja«.

Kaj pomeni ves govor v Foultonu? Ta govor pomeni tipično agitacijo iz l. 1918., pomeni iluzijo, da bo zadostovalo, če se napnejo vse sile, da se nenadno napade in likvidira ruska revolucija in sovjetski sistem. Ali bi Churchill nekoliko razmisлил o tem, koliko sile bi bilo treba za uničenje ruske revolucije in sovjetskega sistema z nekim nenadnim napadom. Naj se Churchill spomni uspehov sladkih sanj iz tistih časov. Ali se mu zdi napovedovanje teh hazardnih plesov mamljivo? Dokaz za to vidimo v Churchillovem govoru, ki ga označuje silovitost, kakršne do sedaj po dr. Göbbelsu ni še nihče dosegel. Toda celo Göbbels je redkokdaj dosegel to silovitost, N. pr. meseca februara 1943., pol leta po Stalingradu, ko se je pojavil v berlinskem cirkusu Buschu z najbolj pripravljenimi točkami svojega spreda.

Edino silovitost govora v Foultonu kliče nazaj ta spomin. Glavna razlika, ne samo zunanja in postranska, je samo v tem, da so bivši berlinski vojni napadi bili istočasno naperjeni proti Sovjetski zvezi in proti anglosaksonskim silam, medtem ko so sedanjí opomini naslovljeni samo na Ameriko, ker je govtovnik očitno prepričan, da se mu ni treba truditi za propagando v Angliji, ker je ta posel tam že opravljen in ni treba več poskušati, da se vrata s silo odpro.

Po Churchill presaja Sovjetska zveza komunistične ideje v dežele Azije in Evrope

Bistvo navdahnjenega govora v Foultonu je naslednje: Sovjetska zveza sedaj presaja komunizem v znaten del Azije in Evrope. Ogroža mirni razvoj britanskega imperija in vseh tistih srečnih in svobodnih dežel, ki so zgoraj omenjene. Opreka resnično svobodnim volitvam na balkanskem polotoku, tako da je prava svoboda volitev ostala samo v Grčiji. Potemtakem ovira Sovjetska zveza po Churchillovem mišljenju razvoj resnične balkanske demokracije. Nalo je Sovjetska zveza spustila »železno zaveso« nad vso Vzhodno Evropo in nihče ne ve, kaj se tam dogaja. Ali bi ne bilo lepše, da bi v Poljski vladal resnični demokrat Rackiewicz ali Sosnkowski, v Jugoslaviji Mihajlovič, v Romuniji Radescu in v Finski Tanner. Tedaj bi bilo vse očitno kot na dlani.

Naravno je, da se v vseh pojavi potreba, da se celo v svoji lastni deželi posluša »železne zaves«, čeprav bi to ne bilo v skladu z »veliko listino svobode«. To je na pr., ko nekateri sosedje izrazijo docela neumestno željo, da bi videli, kakšni nemški bataljoni se vzdržujejo na britanskem zasedbenem področju v Nemčiji. Mar ni mogoče poslati tja komisije? Morda bi se lahko poslala komisija v Indonezijo, da bi izvedeli, zakaj se Indonezija še dalje upirajo strojicam in ročnim granatam proti vzpostavitvi »svobodnega in varnega doma« v svoji deželi, čeprav jih je bilo ubito že 40.000. Če pa to ni mogoče, bo morda dovoljeno, da si pobliže ogledamo Andersovo armado. Ne, tudi tukaj se bo železna zavesa takoj spustila pred radovedneži, in morda jih bo že pri samem spuščanju nespretno udarila po glavah (kot se je to že nedavno zgodilo, ko je neka takšna nezaželena oseba občutila Andersovo armado).

Poleg »Vzhodne Evrope« in »železne zaves« so še nekateri drugi razlogi, zaradi katerih se Združenim državam Amerike tako vztrajno svetuje, da se poslužijo »najsodobnejših in podobnih vrst orožja« kot argumenta v odnosih s Sovjetsko zvezo.

1. Sovjetska zveza propagira komunistične ideje. Res je, da Churchill ne navaja in da ne more navesti niti enega določenega primera, toda to ni važno. Zdi se mu, da skuša Sovjetska zveza propagirati svoje ideje tajno ali javno.

2. Sovjetska zveza ogroža svoje sosedje. Zato je treba proti njej uporabiti »vrsto« taktiko in ne taktiko spravljalosti, ker »Rusi spoštujejo samo silo«. Znani so nam že številni komentariji svetovnega tiska v zvezi s Churchillovim govorom. Vemo, da je to ostro, povsem odkrito in premišljeno izzivanje Sovjetske zveze in da bi to izzivanje, to vsako priznava, če bi imelo uspeha, lahko poslabšalo položaj, ki je sedaj napet. Ljudje se samo ne strinjajo v ocenjevanju tega popolnoma premišljenega izzivanja. Nekateri hvalijo njegovo odločnost, medtem ko drugi menijo, da je prišla pre zgodaj. Drugi še bolj odkrito zamierijo Churchill, da je popolnoma prepričan o tem, da bodo Združene države Amerike pristale, da znova podpro močno omajani ugled britanskega imperija in da bodo pogasile vse tiste vztrajne požare na vseh delih britanskega imperija, ki se danes pojavljajo v Egiptu, jutri se bodo pojavili v Indiji in pojužnjem na nekem drugem kraju. Nekateri komentariji, ki so se že dotaknili Churchillovega govora, so povsem zmedeni in zbegani nad njegovo vztrajno zahtevo, da anglosaksonci po njegovi zamisli skupno izzivajo Sovjetsko zvezo in to čim prej, dokler imajo še določeno »monopol« v »najmodernešem orožju« (Churchill si izredno prizadeva, da bi bil prepričan in da pripravi svoje poslušalce, da je to orožje še »monopol«.

Ta bojevitja »zasebna oseba« je izredno nepotrpežljiva in je prepričana, da njeni poslušalci ljubijo in poznajo sveto pismo, in zato se poslužuje slova pre-rokov stare zaveze (Jeremije, itd.): »Znova bo zavladala tema, vrnila se bo kama-mena doba! Budite budni, vam pravim, ker je morda ostalo samo še malo časa! Če verujemo staremu človeku Bernardu Shawu, bo Churchill gotovo zakasnil in pri tem mu ne bodo pomagali nobeni pozivi, čeprav bi bil močnejši

Za vzpostavitev reda v Grčiji so potrebne radikalne spremembe v upravi države

Atene, 14. marca. Tass poroča, da so grški listi objavili izjavo Kafandarisa, predsednika grške vlade in šefa progresivno-republikanske stranke. Kafandaris je izjavil, da njegova stranka ne bo sodelovala na bližnjih volitvah. Kafandaris je poudaril, da je izvedba volitev določena na 31. marec po pogojev, da se do tega dne izvrši čiščenje državnega aparata in vzpostavi enakost vseh državljanom pred zakonom, brez kate-rega bi izvajanje volitev v katerem koli času bilo prezgodaj in njih izid lažen.

V smislu drugega pogoja ni bilo potrebno, da volitve dobijo karakter plebiscita, s katerim bi se dosegla politična ureditve. Na podlagi tega je bil plebiscit v soglasju z željo zaveznikov odložen za dve leti. Nobeden od teh pogojev — pravi Kafandaris — ni bil izpolnjen. Namesto enakosti se je še bolj okrepil enostranski značaj države in je postalo popolnoma nezvidno življenje demokratsko razpoložljivih ljudi.

Do tega je prišlo zato, ker je bila v trenutku sestave vlade državna oblast koncentrirana izključno v rokah monarhistov, pod katerih izključno kontrolo so bili vsi državni organi in posebno vojska, policija in orožništvo ter se s tem tudi lahko objasni drznost organov monarhije.

Inozemske instruktorske misije, ki niso razumevale notranje tragedije Grčije in vzroke, ki so ustvarili sedanjí položaj, so pojmile to situacijo za normalno in so z nezaupanjem gledale na vsako spremembo. Ob vsaki priliki so zahtevale iz-črno predhodno kontrolo in dokaze, ki se niso mogli podati zaradi pristranskega zadržanja cele uradne hierarhije. Na ta način se je utrdila enostranska država barbarstva in nasilja, ki gospodari sedaj na vsem državnem področju. Kar se me ne tiče, s svojo avtoriteto ne morem prikriti take zarote proti grškemu narodu in zato ne bom s svojo stranko sodeloval pri volitvah.

Dopisnik lista »News Chronicle« Hoare piše, da Sofulisovala vlada počasi raz-

pada. Po izjavi članov vlade, počeni od Sofulisa, vlada v državi še vedno tak nered, da se volitve brez ozira na prisotnost velikega števila članov zavezniških misij ne morejo smatrati za stvarne.

Dopisnik nato navaja izjavo, ki mu jo je dal podpredsednik Kafandarisa o razlogih, zaradi katerih vlada vztraja, naj se volitve izvedejo 31. marca. Kafandaris je rekel: »Da bi se volitve mogle odgoditi, je potrebno, da regent podpiše ukaz. Regent pa tega neče storiti, ker neče nasprotovati angleški vladi.«

Kafandarisa se je dotaknil vprašanja v čem prav za prav vlada ni svobodna in je rekel: »Da bi se vzpostavil red po režimu nasilja, ki je bil ustanovljen decembra 1944, so potrebne radikalne spremembe v upravi države. Inozemske misije so se pokazale kot zapreke za take spremembe.«

Grški demokratični tisk o Bevinovem pismu Sofulisu

Atene, 14. marca. (Tass.) Grški demokratični tisk obsoja Bevinovo pismo ministrskemu predsedniku Sofulisu. List »Mahic« piše, da je iz Bevinovega pisma razvidno, da je njegova mrznja do levčarskih strank prav tako velika kot Churchillova. Z izjavo, da bojkot volitev s strani strank leve ne more biti vzrok za odložitve volitev, pripominja list, iz-raža Bevin preziranje večine ljudstva. Tisti, ki jih Bevin imenuje ljudstvo, so britanski milijenci, tolpe kisotsov, izdajalci, fašisti, hlapeci diktature od 4. avgusta in izvržki iz nemških varnostnih bataljonov.

V zvezi z Bevinovo izjavo, da si more Grčija samo z volitvami pridobiti ugled zaveznikov, piše list »Elefteria«: »Grško ljudstvo se čudi, zakaj mora s potvorbami volitvami vzpostavljati svoj ugled. Ali prelita kri ni dovolj, da si pridobimo spoštovanje zaveznikov?« »Katimerin« in nekateri drugi listi poudarjajo, da Bevinov odgovor žali dostojanstvo grškega ljudstva.

Madžarsko sodišče obsodilo na smrt povzročitelja pokolja v Novem Sadu

Budimpešta, 14. marca. (Tanjug.) Državni svet ljudskih sodišč je izrekel sodbo nad vojnim zločincem Grassyem in Zöldyjem, ki sta zakrivila pokolj v Novem Sadu. Oba vojna zločince sta bila obsojena na smrt na vešalih.

Madžarski listi komentirajo obsodbo ter poudarjajo, da bo smrtna kazen verjetno izvršena v Jugoslaviji, ker sta bila oba zločince izročena Jugoslaviji.

Češkoslovaško-madžarski sporazum o izmeni prebivalstva

Budimpešta, 14. marca. (Tanjug.) V Budimpešti je prispela posebna češkoslovaška komisija za kolonizacijo pod vodstvom dr. Daniela Okalyja. Komisija ima nalogo, da obvesti Slovake v Madžarski o možnosti njihove preselitve v Češkoslovaško pomorje češkoslovaško-madžarskem sporazumu o izmeni prebivalstva.

Z vsega sveta

V Parizu izhajajo španski republikanski listi. Državni tajnik za informacije pri predsedstvu francoske vlade Gaston Defferre je odobril, da v Parizu lahko izhajajo listi vseh političnih smeri španskega republikanskega gibanja.

Nizozemski delavci odločno zahtevajo, naj vlada prekine vse odnose s Španijo. S sestanka predstavnikov sindikatov v Amsterdamu so poslali vladi brozjavko, v kateri se v imenu nizozemskega ljudstva odločno protestira proti usmrtni borec za svobodo v Španiji. Istočasno je sindikat pozval vse nizozemske transportne de avce in mornarje, naj ne dovolijo odpošiljanja ladij v Španijo.

Trgovinski sporazum med Poljsko in Švico. Sklenjen je bil trgovinski sporazum, ki ga je v imenu poljske vlade podpisal voditelj trgovinske delegacije pomočnik ministra za zunanjo trgovino in plovo dr. Ludvik Grossfeld, v imenu švicarske vlade pa Mas-Sprendel. Na podlagi tega sporazuma bo Poljska dobavljala Švici predvsem premog.

Varnostni svet se bo sestal 25. marca

New York, 14. marca. (Tanjug.) Ušis poroča: Benjamin Cohen, čliski delegat in pomočnik generalnega tajnika organizacije Združenih narodov za javne informacije je izjavil, da je sestanek Varnostnega sveta odložen od 21. na 25. marec zaradi prevoznih težav.

V Indoneziji se nadaljuje izkrcavanje nizozemskih čet

Haag, 14. marca. Tass poroča: Kakor je sporočila agencija ANP, se izkrcavanje nizozemskih čet na Javi še nadaljuje. Bataljon mornarjev, ki je pred nekaj tedni prispel v Batavijo, odhaja v Surabaja. V noči na 10. marce je prišlo po ulicah Batavije do streljanja.

Batavija, 14. marca. (Tanjug.) Reuter prenaša vest nizozemske agencije, da je neki nizozemski lahki pešadjski bataljon prispel v Semerang, na severni obali Centralne Jave. Indonezijske ednice so s topništvom obstreljevale železniško postajo in skladišče vzhodno od Semeranga.

prerok kot Jeremija, čeprav prepeva psalme, slajše, kot jih je prepeval kralj David. Bistvo lakonske izjave Bernarda Shawa je po mojem mnenju razširiti tako-le: Ker Anglija v nobenem primeru ne bo smela stopiti v vojno pred 5 leti, ne sme Churchillova gostobesednost preveč vznemirjati duhov.

Prepričani smo predvsem, da si Anglija ne želi vojne. Današnja Anglija ni dežela Churchill niti dežela tistih diplomatov, ki zaradi pomanjkanja izkustev verujejo, da bodo v veliki meri pripomogli do diplomatskih sporov, če ne bodo štediti s pestmi in udarjali po mizi. Čeprav bi Anglija — ljudska, demokratična in intelektualna — odklonila, da bi jo z izmišljenimi strahotami in strašenjem o najbolj bedastih pošastih spravili v to nesrečo, se Združene države Amerike, ki so od teh straši mnogo bolj oddaljene, ne bodo preplašile ob Churchillovih preroških vzklilikih.

Sovjetska zveza ne bo nikoli dopustila, da bi se ponovilo leto 1941

Sovjetska zveza je reševala sebe in reševala kontinent in Anglijo ter prelila morje krvi in preživela takšne strahote, nad katerimi kri zledenja v žilah in o katerih niso nikdar sanjali niti tisti delj Zapadne Evrope, ki so najbolj trpeli. To rečem, ker zaradi svojega položaja po-

znam dokumente, ki jih navadni bralec tiska v celoti ne poznajo.

Ne bomo dopustili, da bi se ponovilo leto 1941. in ne bomo dovolili, da se izvajajo tudi najbolj umerjene priprave za napad na naše meje. Dobro vemo: Sovjetska zveza ne teži za »svetovno prevlado«, česar jo obtožuje Churchill, ki gotovo tudi sam ni prepričan o tem smešnem nesmislu. Toda mi tudi vemo, da je Sovjetska zveza trdno odločena zavarovati si meje in da ne bo popustila pred nobenimi grožnjami ali strašenji niti pred rožljanjem »z najodobnejšim in podobnim« kakršnim koli orožjem pri doseganju svojega najbolj zakonitega in najbolj neposrednega cilja, ampak da bo stopala po svoji lastni poti, s katere ne bo krenila, da se ne bo vmešavala v interese ostalih narodov, da ne bo tudi odstopala od svojih lastnih.

Danes se je vtihotapila v nekatere angleške liste nevarna in netočna izjava: »Ruski narod spoštuje silo, pokažimo jim, da smo močni«. Vsi tisti, ki so dosedaj skušali »pokazati moč« ruskemu narodu, so vedno in brez izjeme propadli pri tem podvigu. Nič ne more bolj razdražiti ruskega naroda kot poskus strahovanja.

Churchillu je dobro znano bolj kot mnogo drugim, da je s prav takšnim poskusom Hitler pokopal sebe in »treteje« cesarstvo. Zakaj torej govtovnik v Foultonu poziva dve veliki anglosaksonski državi, da krenejo po tej usodni poti?

